

KEBİKEÇ

Yaratıcı Yazarlık Ekibi
Edebiyat Dergisi

*"Ey kitap kurdu!
Bu kitap sana ait değil. Başkasının malına zarar verme!"*

**PROF. DR. SAİME İNAL SAVİ SOSYAL BİLİMLER LİSESİ
YARATICI YAZARLIK EKİBİ EDEBİYAT DERGİSİ**

Kastamonu Prof. Dr. Saime İnal Savi Sosyal Bilimler Lisesi Adına

Sahibi

İsa GÖKMEN

Okul Müdürü

Sema DAĞDELEN

Danışman Öğretmen

Eser İnceleme Komisyonu

Mehmet UYSAL

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Sedat KAYA

Tarih Öğretmeni

Sema DAĞDELEN

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

Baskıya Hazırlayan

Ali KARA

Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

Dergimizin basımında desteğini esirgemeyen velimiz **Reşat ÖZKAN**'a teşekkür ederiz.

Yayımlanan eserlerle ilgili tüm sorumluluk eserlerin yazarlarına aittir.

İletişim Bilgileri

Adres: Kuzeykent Mah. Vali Aydın Arslan Cad. No: 38/A 37100 Merkez/Kastamonu

Telefon: 0366-215-5575

Belgegeçer: 0366-215-5585

E-posta: 760010@meb.k12.tr

<http://sbl.meb.k12.tr>

İÇİNDEKİLER

KİTAPLARIN MUHAFAZISI YA KEBİKEÇ	1
YAZMAK ÜZERİNE BİRKAÇ KELAM	2
EDEBİYAT KERVANININ KASTAMONU YOLCULARI	3
CAN YOLDAŞIM	5
ÇANAKKALE GEÇİLMEZ	6
İSTİKLAL MARŞINA NAZİRE	7
BAĞLARINI KOPAR	8
KASTAMONU'DA BİR ÖMÜR	11
MEHMET AKİF VE İSTİKLAL MARŞI	13
EKMEK	14
ŞİİR	15
MUSTAFA KUTLU'NUN TOPRAK VE ÇEVRE BİLİNCİ	16
SONSUZ DENİZ	18
AŞK	20
CENGİZ AYTMATOV'UN ESERLERİNDE TOPRAK KAVRAMI	21
PASLANMIŞ TUNÇ YÜREKLERİMİZDE	25
FETİH VE FATİH	26
AYRILIĞIN ACISI	27
İMKÂNSIZ	27
İNSAN HAKLARI	28
EVLİYA ŞEHİRİ KASTAMONU'M	29
SEVMEK	30
ASIM'IN NESLİ	31
TARIK BUĞRA	33
UMUT	35
UZUN HİKÂYE	36
YAVUZ BÜLENT BAKİLER İLE RÖPORTAJ	38
BEN MEHMET AKİF	40
DİL BİR MİLLETİN ONURUDUR	42
DİLİMİZ BEKAMIZDIR	44
KANAYAN YARAMIZ KUDÜS'E	50

Merhaba Değerli Okuyucularımız,

Dergimizin bu ilk sayısında sizlerle bir arada olmanın haklı gururu ve onurunu yaşamaktayım. Duyguları, düşünceleri, inançları kalıcı kılan; geçmişi günümüze taşıyan ve bugünleri geleceğe aktaracak olan en değerli etkinlik yazmak, yazılı bir eser ortaya koymak. Okulumuz Prof. Dr. Saime İnal Savi Sosyal Bilimler Lisesi öğrencileri yaratıcı yazma çalışmaları kapsamında kalemi eline aldı ve şiir, deneme, makale, söyleşi türündeki eserlerini kâğıda dökmeye başladı. Okulumuz üç yıl önce başladığı Sosyal Bilimler Lisesi macerasında birçok ilki bu üç yıla sığdırırken ilk dergisiyle de sizlerin huzuruna çıkıyor. Bu güzel başlangıcın heyecanını sizlerle paylaşmanın mutluluğunu yaşıyorum.. Öğrencilerimizin kitap okuma alışkanlığına sahip olması beni sevindiriyor. Hem okulda, hem sınavlarda hem de ileride seçecekleri meslekleri icra ederken kitap okumanın onlara büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum. Özellikle okulumuzdan mezun olan öğrencilerimizin seçecekleri mesleklerin hemen hemen tamamı Türkçeyi güzel kullanmaya ve düşüncelerini etkili bir şekilde yazıya aktarmaya dayalı. Bu bağlamda çok kitap okumaları onlara büyük fayda sağlayacaktır. Okumak güzel lâkin bunun yanında okumayla elde ettiği bilgiyi, tecrübeyi, hayalleri yazıya aktarma becerisine sahip olmak, kendi eserini ortaya koymak daha güzel bir davranış diye düşünüyorum. Öğrencilerimizin bu ilk deneyimlerinden sonra kendilerini sürekli geliştirerek ileride müstakil eserler yazacaklarına inancım tamdır. İnsanları ölümsüz kılan, bu dünyada isminin yaşamasını sağlayan kalıcı bir eser ortaya koymak olduğunu Âşık Veysel şu meşhur şiirinde çok güzel dile getirmiş:

“ Her kim olursa bu sırna mazhar
Dünyaya bırakır ölmez bir eser
Gün olur Veysel’i bağrına basar
Benim sadık yârim kara topraktır.”

Öğrencilerimiz ilk dergimizle birlikte Âşık Veysel’in sırrına mazhar olduklarını gösterdiler ve bu yönde ilk adımlarını attılar. Onları ve öğretmenlerini kutluyorum. Hepinizi keyifle okuyacağınız dergimizle baş başa bırakıyor, saygı ve sevgilerimi sunuyorum.

İsa GÖKMEN
Okul Müdürü

KİTAPLARIN MUHAFIZI YA KEBİKEÇ

Çevremizde çok kitap okuyanlara kitap kurdu deriz. Mecazi anlamının dışında kitap kurtları özellikle el yazması kitaplarımıza çok zarar vermiştir. Asırlardır kitaplar ve kitapseverler bu canlıdan çok çekmiş. Hatta ortalıkta gizlice beliren bu haşeratin kitaplara verdiği zarar, Moğol ordularının kütüphanelere verdiği zarardan daha fazladır denir. Kitap kurtlarını, o güzelim el yazması eserlerimizden uzak tutmak için insanoğlu tarih boyunca çok uğraşmıştır.

Gelelim dergimize adını bahşeden kebikeç lafzına. Kebikeç, bir tür çiçektir. Eskiden kitapların sayfalarını yapıştırmak için nişasta gibi doğal malzemeler kullanıldığından kitaplar haşereler için çekici bir unsur oluyor. Bunun için kitapları yazarken bazı bitkilerin suyu ya da yağı mürekkebin içine karıştırılıyor. Kebikeç bitkisinin suyu kitapların kenarlarına sürüldüğünde kitabı haşerelerden koruyor. Daha sonra bu kitap kebikeçli mürekkeple yazıldı diye not düşülüyor ki kitaba kebikeç

işlemi yapıldığı belli olsun. Yıllar sonra kebikeç yazan kitapların kurtlanmadığını görenler hikmetin bu yazıyla olduğuna inanmaya başlamışlar. Artık kitapların korunması için sadece bu sihirli kelimeyi yazmaya başlamışlar. Önceleri ilmî temellere dayanan bir uygulamayken zamanla folklorik bir unsur, bir inanç şeklini almıştır.

Osmanlıda bir kitap yazan ya da yeni bir tanesine sahip olan kişi, ilk iş olarak esere “Yâ Kebikeç” lafzını işler. Kebikeç ile alakalı bizi gülümsetecek şöyle bir menkıbe de vardır: Kitabını tamamlayan bir muharrir, bu ibareyi itinayla eserine yazmış. Fakat kitabın başına değil de sonuna yazmış. Gel zaman, git zaman bir tahta kurdu bu kitaba dadanmış, başlamış kemirmeye. Son sayfaya kadar esaslı bir ziyafet çekmiş kendine. En son sayfaya gelince bir de bakmış ki “Yâ Kebikeç” yazıyor. Tabii kitap kurdu bunu görünce korkuyla nasıl kaçtığını bilememiş oradan. Kebikeç lafzını kitabın başına yazmayı akıl edemeyen zat da elinde tek yaprakla kalakalmış...

Mademki kebikeç, kitaplar için bu kadar önemli biz de onu yaşatmak istedik. Dergimize adını verdik. Yaratıcı yazarlık ekibi olarak bu dergiyi hazırladık. Dergimizin hazırlanmasında bizden yardımlarını esirgemeyen okul idaremize, bilişim teknolojileri öğretmenimiz Ali KARA’ya teşekkür ediyorum. Öğrencilerimizi de emeklerinden dolayı tebrik ediyorum.

Sema DAĞDELEN
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

YAZMAK ÜZERİNE BİRKAÇ KELAM

Duygularımızı kâğıda aktarmak bizi ayakta tutar. Yazarak kızgınlığımızı dindirebilir, sevincimizi artırabiliriz. Kısaca birçok probleme çözüm getirebiliriz. Öyleyse yazmak için neler yapabiliriz. İşte size birkaç ipucu.

- ✓ Öncelikle yazmak için bir derdi olmalı insanın. Derdi olmayan insan yazamaz. Yazsa da yürekten olmaz.
- ✓ Yaratıcı yazarlık doğuştan gelir fakat sonradan öğrenilen hususlar yeteneğimizi geliştirir. Bir metni kaleme alabilmek için kendimizi yetiştirmeliyiz.
- ✓ Yanımızda mutlaka bir not defteri bulundurmalıyız. Aklımıza gelen düşünceyi hemen not etmeliyiz. Düşüncelerimizi ikinci kez aynı yoğunlukta bulamayız.
- ✓ Yazmak için gözlem çok önemlidir. Olayları, eşyaları, duyguları her daim gözlemlemeliyiz.
- ✓ Her gün mutlaka yazmaya vakit ayırmalıyız.
- ✓ Tek yönlü okumak bizi yalnızlaştırır. Okumada çeşitlilik önemlidir. Tüm nitelikli yazarları takip etmeliyiz.
- ✓ Anı ve günlük tutmak yazımızı geliştirir. Günlük tarzında tüm zamanların en iyi romanı Güney Amerikalı yazar Andy Mulligan'ın Çöplük isimli romanıdır. Bizim edebiyatımızda ise Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu romanı en güzel örnektir.
- ✓ Yazmak için hepimizin tekil hikâyesi çok önemlidir. 0-6 yaş aralığı ileriki yaşlarımızda yazmayı tetikleyen en önemli dönemdir.
- ✓ Beğendiğimiz ya da ilk kez duyduğumuz kelimeleri not etmeliyiz. O kelimeleri yazılarımızda mutlaka kullanmalıyız.
- ✓ Sözlük ve imla kılavuzu kullanmamız çok önemlidir.
- ✓ Okuduğumuz kitapların altını çizmeli gerekirse notlar çıkarmalıyız.

Merve TOPRAKCIOĞLU

EDEBİYAT KERVANININ KASTAMONU YOLCULARI

Kastamonu, tarih boyunca bir ilim ve kültür merkezi olmuştur. Kastamonu'da doğmuş ya da bir vesile ile buraya yolu düşmüş birçok edip ve şair vardır. İşte sizin için seçtiğimiz üstatlarımız.

ABDÜLBÂKİ GÖLPINARLI

Anadolu'nun ilk Lisesi olan Kastamonu Abdurrahmanpaşa Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalışmıştır.

ARİF NİHAT ASYA (Bayrak Şairi)

Lise öğrenimini Kastamonu Sultânîsinde yapmış ve buradan 1923'te mezun olmuştur. Arif Nihat Asya Kastamonu'da okuduğu yıllar, Millî Mücadele'nin en kritik dönemidir. Vatanın içinde bulunduğu zor günlerin havasını burada teneffüs etmiştir. Arif Nihat Asya; Orhan Şaik Gökyay ve Bahri Vedat ile aynı dönemde okumuştur.

MEHMET EMİN YURDAKUL

Mehmet Emin Yurdakul, 6 Nisan 1921 günü Yusuf Akçura ile beraber İnebolu'dan Kastamonu'ya gelmiştir. Okuldaki müsamerede "Aydın Kızları" adlı şiirini okumuştur. Yusuf Akçura da millî kültür konusunda bir konuşma yapmıştır.

BEHÇET NECATİGİL (Evler Şairi)

Behçet Necatigil, 16 Nisan 1916'da İstanbul'un Fatih semtinde, Atik Ali Paşa'da doğdu. Kastamonulu olan babası Mehmet Necati Gönül, dersiam vaizdi.

FETHİ TEVETOĞLU

Fethi Tevetoğlu (31 Ocak 1916 - 27 Kasım 1989), Türk doktor, yazar, ansiklopedist ve siyasetçi. Cihat Fethi Tevetoğlu, 1916 yılında İstanbul'da doğmuştur. Aslen Rizeli olan ailesi, babasının asker olması nedeniyle İstanbul'da yaşamıştır. Küçüklüğünde babasının etkisiyle Türkçülüğe yönelen Tevetoğlu, özellikle lise eğitimi esnasında bu ilgiyi aktif bir şekle dönüştürmüştür. İlk şiiri "Kastamonu" 1934'te "Çığır" dergisinde yayımlandı. Ayrıca şarkıcı Tarkan'ın dedesinin kardeşi olan Fethi Tevetoğlu 27 Kasım 1989 tarihinde hayatını kaybetti.

İSMAİL HABİB SEVÜK

1328-1329 öğretim yılında Hukuk Mektebini en yüksek derece ile bitirmiştir. Diploma tarihi 13 Temmuz 1330'dur (26.7. 19 14). 18 Şubat 1329 (3.3.1914) tarihinde Kastamonu Sultanîsi edebiyat öğretmenliğine atanmıştı.

ORHAN ŞAİK GÖKYAY (Hocaların Hocası)

26 Temmuz 1902'de Kastamonu'nun ilçesi İnebolu'da doğmuş, 2 Aralık 1994'te İstanbul'da vefat etmiştir.

OĞUZ ATAY

Oğuz Atay (1934; İnebolu, Kastamonu - 13 Aralık 1977, İstanbul), Türk edebiyatına tarzıyla bambaşka bir bakış açısı kattı. Tutunamayanlar romanı ile hafızalara kazındı.

İSMET ÖZEL

1944'te Sökeli bir polis memurunun altıncı çocuğu olarak Kayseri'de dünyaya gelir. İLK VE ORTAÖĞREMİNİ Kastamonu, Çankırı ve Ankara'da tamamlar.

RIFAT ILGAZ (Edebiyatımızın Koca Çınarı)

Mehmet Rifat Ilgaz, 1940'ların toplumcu-gerçekçi şairlerindedir. 1911 yılında Kastamonu Cide'de doğdu.

PROF. DR. SAİME İNAL SAVİ

1 Kasım 1934 Kastamonu doğumludur. İlk ve orta öğrenimini Ankara'da tamamlamıştır. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri Bölümünü 1962 yılında bitirir. Aynı yıl Türk Dil Kurumu'na Başyazman olarak atanmıştır. 1993 yılında profesör olur. Eğitime %100 Destek Projesi Kapsamında Kastamonu'da kendi adını taşıyan 18 derslikli lise 2005-2006 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Bu okulda okumaktan gurur duyduğumu belirtmek ister hocamıza şükranlarımı sunarım.

VASFI MAHİR KOCATÜRK

Yedi Meşaleciler Hareketi içinde yer alan Vasfi Mahir Kocatürk, halk şiirlerinin biçimsel özelliklerinden yararlanarak hece ölçüsüyle ulusal, epik, lirik şiirler yazmış bir şairdir. Manzum oyunlar da denemiş olan Kocatürk, bir sanatçı olmaktan çok, edebiyatla ilgili kitap ve araştırmalarıyla tanınır. Ankara, Edirne, Kastamonu, Malatya ve Eskişehir Liselerinde edebiyat öğretmenliği, Malatya ve Eskişehir Lisesi'nde okul müdürlüğü yapmıştır.

YAVUZ BÜLENT BAKİLER

Şair ve yazardır. Gazetecilik, yöneticilik ve avukatlık yapmıştır. Aslen Azerbaycan göçmeni bir ailenin çocuğu olan Yavuz Bülent Bakiler Sivas doğumludur. Eşi Kastamonuludur.

ZEKİ ÖMER DEFNE

1925–1935 arasında Türkçe edebiyat öğretmeni ve yönetici olarak Kastamonu Lisesinde görev yaptı.

Serkan ÖZDEMİR

CAN YOLDAŞIM

Günümüzde “at” denildiğinde yarış, ulaşım, yük, tarım gibi kavramlar akla gelmektedir. Bunun nedenini kısaca açıklayacak olursak, MÖ 3000 yıl önce evcilleştirilen atlar yakın bir zamana kadar tarım, ulaşım, yük taşımacılığı ve savaş aracı olarak kullanılmıştır. Bunlara ek olarak 20. yy başlarında resmi yarışlar düzenlenmiştir. Atlar, özellikle Türkler için saydıklarımın hepsinden ziyade birer can yoldaşı olmuşlardır. Türkler, atlarının yanında, ailelerinin yanında kaldıklarından daha fazla zaman geçirmişler ve en değer verdikleri üç şeyi canları pahasına korumuşlardır; atlarını, silahlarını ve eşlerini.

Atlar sadakat ve zekâları ile ön plana çıkmaktadırlar. İnsanlarla mükemmel bir adaptasyona sahiptirler. Bunun yanında içlerindeki özgürlük içgüdülerini asla kaybetmemişlerdir. İnsanlar ata binebilmek için çeşitli araç gereçler kullanmışlardır. Bu ekipmanlar sayesinde insanlar rahatlıkla ata binebilmektedirler. At binmek aslında bir ekip çalışmasına dayanmaktadır. Bu olayı iki ayrı ruhun tek beden olması olarak açıklayabiliriz. At binimi esnasında hissedilen o rüzgâr ve vücut hareketlerinin uyumunu hissedebilmek şüphesiz dünyanın en güzel duygularından birisi. Benim için bu his kelimelerle anlatılamayacak kadar güzeldir. Bu güzel hissi yaşayabilmek ve atlarla hep iç içe olabilmek benim için bitmek tükenmek bilmeyen bir sevgi ve tutku. Bu sevginin temeli üç yaşında babam sayesinde atlarla tanışmam ile başladı. Beş yaşında ilk defa at bindikten sonra bu sevgi adeta bir sevda haline geldi. On iki yaşında taşınmamız sebebiyle üç sene atlardan uzak kaldım. On beş yaşında liseye başladığım 2015 yılında kendi atımı beslemeye başladım. Aradan uzun bir süre sonra beslediğimiz atların sayısı iki oldu. Atlar öyle canlılar ki siz onlara nasıl davranırsanız onlar da size aynı şekilde karşılık verir.

Ben iki atımı da birbirinden ayırmayarak ikisine de aynı şekilde davranıyor, sırf onlara bakabilmek için her gün on km uzaklıktan onların yanına gidiyordum. Yine bir gün okuldan çıktıktan sonra köye gittim. Büyük bir hevesle atlarımın yiyeceklerini hazırladım. Benim sesimi duyduklarında karşılık veren atlarım o gün hiç ses çıkarmıyorlardı. Ahırın kapısını açtığımda hayatımın en büyük acısını yaşadım. En değer verdiğim varlığım yerde cansız bir şekilde yatıyordu. O an ölmemiş olması için çok dua ettim ama gerçekler insanın içini acıtıyordu. O anda ailemden birini kaybetsem ancak bu kadar üzülebilirdim. Bu olayın şaşkınlığını ve üzüntüsünü, bir ayın sonunda yavaş yavaş atlabildim. Bu üzücü olayın ardından atlara daha sıkı sıkıya bağlanarak onlara daha çok değer vermeye başladım. Yazın üç ay boyunca sabahları erkenden kalkıp at binmeye başladım. Bu emeğimin karşılığını da yarışta birinci olarak fazlasıyla aldım. Ben inanıyorum ki onlara değer verdiğim müddetçe aramızdaki bağ daha da güçlenecek, sevgi ve emeğim asla karşılıksız kalmayacak...

Anı
Emircan ŞERİFOĞLU

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ

Bir devir döndü Çanakkale'de
Oynandı ve bitti son perde
Boğulsun düşman aldığı her nefeste
Yansın alçaklar söndürdükleri her ferde

Sen şehit mi oldun yiğidim?
Bağlandı şuracıkta kolum, elim
Doğan güneşsin, bildiğim her mevsim
Ben her yerde var olan senim

Tahtın seni bekler koş, durma burada
Âşıkısın sen her daim vatanına
Nur açarsın gönüllerde can ve canana
Gülümse şimdi kurban olduğum yaradana

Yine gün doğduysa bugün
Onun içindir ki sendeki dünün
Vardır elbet nedeni ötmeyen bülbülün
Kafes gibi gelir hüznün içinde hüznün

Düğün günündür artık senin zaferin
Namusundur, şerefindir göğsündeki siperin
Bir öldünse bin kez dirildin
Sen Muhammet ordusunun şehidisin

Şehitler ölmez, vatan bölünmez
Çanakkale geçilmedi hiçbir zaman geçilemez
Türkün askeri bir zulme yenilmez
Zalimin bayrağı bu yurttan süzülmez!

Aysu DEMİR

İSTİKLAL MARŞI'NA NAZİRE

Korkma diyerek başladı satırlar
Sönmez dedi bu şafaktaki sancaklar
Kaçacaktı elbet garptaki alçaklar
Dinmedi , dinmeyecekti ezanlar!

Atmayan bir kalpte insan yaşar mı?
Yürekteki bu sevgi yoksa vatan mı?
İnsanoğlu kendini kör kurşuna atar mı?
Gözü kara yiğit bu sevdadan cayar mı?

Bir hilâl uğruna savaşıyan erler
Gökten zembille inen şehitler
Bastığın yere neden dikkat et derler?
Altında yatan binlerce yiğitler

Azizim Türk dediğin mecnun olur
Söz konusu vatansa akan sular durur
Düşman oluk oluk boşansa ne olur
Türk'ün şanı dört bir yandan duyulur

İstiklal yolunda battı güneşler
Aman Allah'ım ! Bu nasıl bir cevher
Kuşatsa Anadolu'yu zırhtan bir çeper
Galip olur mu içinde vatan yoksa eğer

Bayrağa dalgalan diyerek bitirdi satırları
Helâl olsun dedi dökülen bütün kanları
Hürriyet hakkıdır hür yaşamış bayrağı
Yüksel artık tüm yurttan istiklâlin sancağı

Aysu DEMİR

BAĞLARINI KOPAR

Her alanda karşımıza çıkan bağımlılık, hayatımızı büyük ölçüde değiştirebilecek güce sahiptir. Bu kelimeyi gördüğümüz her yerde tıpkı bir düşmanla karşılaşmış gibi savunmaya geçmekten çekinmemeliyiz. Peki, nedir bu bağımlılık?

Bağımlılık; bağımlı olma durumu şiddetli bir şekilde madde arama ve kullanma ile karakteri etkileyen bir beyin hastalığıdır.

Bağımlılığa bir de şu şekilde bakmak gerekir; Şimdi, bir sandalyeye bağlı olduğunuzu düşünün, bu öyle bir bağlılık ki düzgün yemek yiyemiyor, su içemiyor, hatta nefes bile alamıyorsunuz. Bunları düzgün bir şekilde yapmanız ancak ve ancak sizin o bağlayan ipleri ve o sandalyeyi hayatınızdan çıkarmak ile mümkün olacaktır. İşte o zaman sizi tutan bir bağ bulunmayacağından dünyadaki en büyük servet olan özgürlüğü sonuna kadar yaşarsınız. Bir genç için o sandalye günümüzün akıllı telefonudur, ipler ise sosyal medyadır.

Bağımlılık bir özenti ile ortaya çıkar. İlk olarak bir arkadaşın bir tür madde kullandığı ve bundan zevk aldığı gözlemlenir. Hatta ve hatta arkadaşın o madde sayesinde ailevi ve sosyal dertlerinden kurtulduğu, rahatladığı gözlemlendiye o maddeye adım atmak kaçınılmaz olur. Sonrasında ise kişi o maddeyi kullanmaya ve alışkanlık haline getirmeye başlar. Bu alışkanlığın günden güne dozu yetersiz kalmaya ve artmaya başlar. Kişi yemeden içmeden çok, bu maddeyi ister ve onsuz yaşamayı kabullenemez. Madde; sosyal hayatını, aile hayatını, kariyerini etkilemeye uykularını kaçırmaya başlar. İşte bu saatten sonra, bir özenti sonucu doğan, zevk veren, ilk başta zararsız bir alışkanlık olarak görülen o madde kişiyi günden güne öldürür. Ruhsal yapısını ve kişiliğini kontrolü altına alır.

Ne şekilde ve ne kaynaklı olursa olsun, gereğinden fazla kullanılan istek duyulan madde kötüdür ve iyi olması düşünülemez. Uzmanların bas bas “ için” diye bağırdığı suyun bile fazlası hiponatremi denilen bir hastalığa yol açar. Bu hastalık; böbreklerden su emilimini sağlayan hormon olarak da bilinen AD hormonun fazla olması veya etkisinin sonucudur. Kısacası kan sulanmasıdır ve ölüme kadar götürebilir. Ancak bağımlılıkların ve ölüm sebeplerinin başında gelen sigaranın ana maddesi ve zehri olarak bildiğimiz nikotin maddesi, kemikleri güçlendiren, sindirimi kolaylaştıran ve obeziteyi önleyen patlıcanın içinde az bir şekilde bulunur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, dokuz kilo patlıcanda bir çöp sigaradaki nikotin vardır. Yani nikotini ve herhangi başka bir maddeyi zararlı yapan bizim aşırı tüketimimizdir ki bunun adı da bağımlılıktır.

Yapılan araştırmalara göre bağımlı olan kişiler daha çok titiz, mükemmeliyetçi, takıntılı, planlı ve düzenli insanlardır. Düzenli ve sorunsuz hayatlarında birden kötü bir olay yaşanması sonucunda planları bozulduğu için kendilerini kşte hissederler ve çareyi maddede bulacaklarını düşünürler. Maddeden önce kesin kararlı, başarılı ve düzgün ortama sahip olan bu insanlarda maddeden sonra kararsızlık, başarısızlık ve dağınlık olduğu kanıtlanmıştır.

Bazı kişiler ki genelde gençler sosyal hayata atılmak ve ortam oluşturmak için maddeye başvururlar. 14-22 yaşları arasında “Bir kerecikten ne olacak?” “Bunu kullan derdini unutursun.” gibi cümlelerin ve bu cümlelerin sahibi arkadaşlarının kurbanı olurlar. Bu aşamada ailelere çok büyük görevler düşüyor ve bağımlılık sahibi olan gençler genelde düzensiz bir aile hayatına sahipler. Anne ve babalar bilmedirler ki “ benim çocuğum yapmaz” cümlesi çok yanlış bir cümledir. Hiçbir gencin birbirinden farkı yoktur. Uyuşturucu bağımlısı bir gencin de bir zamanlar 14 yaşında saf ve temiz bir ocuk olduğunu unutmamak gerekir. Bilinmelidir ki bağımlılık dil, din, ırk, kültür, cinsiyet, eğitim seviyesi, meslek, sosyoekonomik durum farkı gözetmez ve her türlü bağımlılık tıbbi destek gerektirir. En basiti çocuğunuz bilgisayarıyla veya telefonuyla gereğinden fazla meşgul oluyorsa elinden almak ve kısıtlamak yerine bir psikologdan yardım almasını sağlamalısınız.

Bağımlılık oranın yüksek olduğu ülkeler gelişemez, ilerleyemez ve dünya ekonomisinde kendini gösteremez. Bağımlılık bir tür terördür. Terörizm, insanları kişkirtmek, etrafa korku salmak demektir. Bağımlı insanlar tam olarak bu tanıma uymaktadırlar. Bunun en büyük rneği Afganistan’dır. Son yıllarda Afganistan uyuşturucunun başkenti olarak anılıyor. İnsanlar okumuyor, alışmıyor, madde kullanıyor. Çoğu ocuk “ Neden liseye gideyim, bana eroinin verdiğini vermiyor” diyor. Günden güne yaşadıkları ülkeyi öldürüyorlar. Dünyanın bağımlılık oranının en az olduğu ülkelerinden, insanların günde 10 saatten fazla çalıştığı, en alt seviye meslek grubunda olanların bile yılda 10dan fazla kitap bitirdiği Japonya ise teknolojinin başkenti olarak dünyada yerini alıyor. Ekonomisi ise çoğu ülkeyi geçmiş durumda. Bir lke uyuşturucunun başkenti, diğerisi ise teknolojinin. Birinde uyuşturucu hat safhada, diğerinde yok denilecek kadar az. Bu karşılaştırma her Şeyi anlatıyor aslında.

Türkiye’de ise bağımlılık daha çok teknoloji bağımlılığı olarak kendini gösteriyor. 2015’te 30 ülkeden 49 bin kişinin katıldığı İngiltere merkezli Global Mobil kullanıcı araştırması yapılıyor ve Türkiye dünyanın en kalabalık ülkesi ini bile geride bırakarak ilk sırada yer alıyor. Türkiye telefona bağımlı! Araştırmada Türkiye’yi Brezilya ve Meksika takip ediyor.

Teknoloji Türkiye'nin kaderini büyük ölçüde değiştirecek olan en önemli etmen. Ancak bu teknolojiye bağlı olmakla değil teknoloji üretmekle ve geliştirmekle olabilir. Elimizdeki telefona körü körüne bağlanmak, dünyaya açılıyor zannederken içimize kapanmak yerine, bilimsel içeriğiyle ilgilenirsek ilk önce ülkemiz sonra da dünya maddi ve manevi anlamda bizden çok şey kazanacaktır. Kısacası bağımlı olmak değil, sevmek, ilgilenmek, keşfetmek ve üretmek gerekiyor. Gençleri bilinçlendirmek, hayal gücünü kullanmayı öğretmek ve "Bakın bu icat güzel ama siz daha iyisini yapacak potansiyele sahipsiniz" demek gerekiyor. İşte bu yapıldığında artan tek şey: ekonomi ve bilim olur. Bağımlılık oranı değil!

Bağımlı insanlar günden güne artıyor çünkü bilinçli aile, bilinçli toplum sayısı çok az. Ebeveynlerin çocuklarına bıraktıkları tek şey bağımlılık içeren maddeler...

Bağımlılıklar artarsa terörizm artar buna bağlı olarak ölümler ve savaşlar, hastalıklar, cinayetler artar.

Ancak azalır; annelerin gözyaşları diner belki. Ya da bir yetim, bir yerlerde mutlu olur. Her geçen gün güneş daha da parlak doğmaya başlar ve dünyamızı çepeçevre sarmış bu bela kara bulutlarını alıp yavaşça uzaklaşır. Bu olduğunda insanlık asıl amacına varmış olacaktır; yaşamak ve yaşatmak.

Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi;

"Gözlerimizi kapayıp yalnız yaşadığımızı varsayamayız. Ülkemizi bir çember içine alıp dünya ile ilgilenmeksizin yaşayamayız. Tersine gelişmiş, uygarlaşmış bir ulus olarak uygarlık alanının üzerinde yaşayacağız: bu yaşam ancak bilim ve fenle olur. Bilim ve fen nerede ise oradan alacağız ve ulusun her bireyinin kafasına koyacağız. Bilim ve fen için bağ ve koşul yoktur"

Karşılaştığınız engeller sizi ölüme itmek yerine hayata bağlasın. Damarlarındaki asil kan zehir ile kirlenmesin. Var olduğunuz için değerlisiniz. Her biriniz bu ülke için, bu dünya için keşfedilmeyi bekleyen birer hazinesiniz. Ülkenizin istikbali sizin avuçlarınızın içerisindeyken herhangi bir şeye bağlanmadan sizi yüceltecek olan bilim ve fenle uğraşmalısınız. Siz kurtulursanız insanlık kurtulur.

Bağımlı olma bağlanma bilinçlen.

Burcu Yağmur GÜLEŞEN

KASTAMONU'DA BİR ÖMÜR

Maddenin ayırt edici özelliği özkütledir, sıvılar kaynama noktası denen, xy rakamlarıyla sınıflandırılır, üniversiteler taban puanlarıyla ayrılırken iş sektöründe bir tane fazla dil bilen diğer adaylardan üç adım önde olur. Doğada, gruplar, kitleler, insan toplulukları, siyasi birlikler vb. kuruluşlar sahip oldukları özelliklerle sadece kendilerine özgü olan yapıtlarla sınıflandırılırlar.

Peki ya şehirler? Şehirler sınıflandırılır mı? Bu bölümde karşımıza kültür kavramı çıkmaktadır. Kültürler, ait oldukları bölgelere özgü olup, farklı coğrafyalar tarafından birebir taklit edilememektedir. Örneğin; baklava her yerde yapılabilir, fakat Antep baklavası sadece Antep'e özgüdür. Ya da her avucun açılıp kapanmasından çiğ köfte çıkabilir, lakin hiçbir çiğ köfte Urfa'daki gibi olmayacaktır. Evvela Kastamonu denilince, Erzurum'daki dadaşın, Kars'taki kardeşin aklına sarımsak gelir. Ve başka bir yerde yetişen sarımsak, Kastamonu'daki gibi olmayacaktır. Çünkü ucunda bir ömürlük çile bir ömürlük emek vardır.

Kastamonu'da bir baş sarımsağın meydana gelmesi için bir ömürden fazlası feda edilir. Mübalağa sanatı olarak algılanan bir ömrün fazlası, şubat ayında iki çam odununun meşhur Kastamonu ayazına karşı, elli cm'lik sobadaki saltanatıyla başlar. Yetmişli yaşlarda iki çift dikilecek sarımsakların telaşıyla kavrulurken önceki seneden ayrılmış olan bağları çözmeye koyulur. Belki çorabını giyemeyecek kadar yaşlıdır nene, ayakta güçlkle duruyordur belki, ama iki baş sarımsağın okyanuslar kadar emeğinde, iki üç damla suyu olsun ister.

Bir başı oluşturan sarımsaklara diş denir, Karadenizin kalbinde. Önce dişler baş şeklinde olan sarımsaktan bir bir ayrılır. Tonlarca diş emeğin özünden geçip, sevgiyle yoğrulduktan sonra günün kuzeyinden esen rüzgarın da yardımıyla özenle savrulurak kabuklarından ayrılır ve dikilmek için hazır edilir. Yörenin eşsiz çifti olan toprak ve sarımsak,

Şubat ayının sonu mart ayının başları gibi sarımsağa ömrünü feda etmiş, bir grup insanın çabaları sonucu birleşir. Anlatıldığı kadar kolay olmayan birleşme işlemi, sarımsakların tarlaya serilip, tek tek toprağa batırılması şeklinde gerçekleşir. Yörede hava soğuk olur genelde, dizleri, toprağın üstünde, iki büklüm hayata göğüs gererek saatlerce toprağa sarımsak batırmak zor gelmez Anadolu köylüsüne çünkü yetmiş yaşındaki nenenin uykusu, çorabını giyemeyen dedenin namaz vakti, annenin çocuğuna veremediği ilgisi, babanın bir ömre sığdırdığı emeği vardır. Güneşin doğuşuyla başlayıp batışıyla biten dikme işlemi tamamlandığında okyanuslar kadar dediğimiz emeğin damlacıklar kadarı bitmiş olur. Sarımsak ilgi görüp ardından sevgiyle şımartılmak isteyen bir bebektir. Ve onu dikmek bir bebeği kundaklamaktan öte geçemez.

Bir bebek gibi uyanır, susar ve hasta olur. Yorgun ve bitkin Anadolu köylüsü sarımsağın ihtiyaçlarını karşılamak için adeta çırpınır, artık tek amacı dört beş hafta sonra tarlanın yüzündeki yemyeşil umut saplarını görmektir. Sarımsak, toprağın üstüne çıktıktan sonra bir kez daha telaş kaplar ortalığı, bu kez su faturasını ödemekte zorlanan yöre halkı sarımsağın tonlarca su maliyetiyle karşı karşıyadır. Ardından köklerinin oksijene ihtiyacı olur ve çapalanmak ister. Çok dikkatli bir şekilde çapalanıp okşanarak bir ihtiyacı daha karşılanmış olur. Tekrar su ister sonra tekrar çapa hasta olur sonra falanca filanca derken ömürler kısaltmaya başlamıştır yörede. Her geçen gün artan yorgunlukla beraber heyecan da katlanmaya devam eder.

Temmuz ayının kavurucu güneşi yoğun ve yorucu günlerin habercisidir artık. Güneş ışınlarıyla beraber tarladadır, yöre halkı. Önceleri tek tek topraktan ayrılan sarımsaklar günümüzde makine yardımıyla çıkarılsa da işin en yorucu ve emek isteyen kısmı Anadolu köylüsündedir.

Sarımsaklar makine yardımıyla bir bir tarlanın yüzüne serilir güneş gökyüzünü kaplamış ve etrafı adeta kuşatmıştır. Nefes almakta güçlük çeken insanların tek amacı vakti geçmeden önce sarımsağı topraktan kurtarmaktır. Sarımsaklar yeryüzünün mükemmel ellerinde bir kez daha geçirilir, emeğin özünden. Toplanan sarımsaklar bir arada tutulmak için yörenin fevkalade yöntemleriyle bağlanır ve bu sefer güneşin mutluluk saçan ışınlarıyla da kurutulduktan sonra derin bir nefes alır yöre halkı, bu nefes alma işlemi de çok uzun sürmez, sırada kuruyan sarımsak bağlarının bir bir toplanması vardır, tarladan alınan bağlar eve getirilir. Ve teker teker açılıp temizlenir, yine tonlarca sarımsak bir bir elden geçer. Verilen emeklerin karşılığı merak edilir artık. Bölgenin kendi imkânlarıyla kurduğu ve işletmeye çalıştığı sarımsak pazarları gündemdedir. Temizlenip, fiyat aralığına göre ayrılan sarımsaklar artık alıcılarıyla buluşacaktır. Yöre halkı haftalarca belki aylarca pazarlara yol yapar ve incecik yol üzerinde bir kez daha ömrünü tüketir.

Emek verilen şeyler kolay ortaya çıkmaz. Yetmiş yaşındaki nenenin uykusu, çorabını giyemeyen dedenin namaz vakti, genç kızın çeyizi, gelinin gergefi, ülkenin beyaz altını olan sarımsak da kolay ortaya çıkmaz. Kastamonu'da bir baş sarımsağın yetişmesi için bir ömür feda edilir.

Deneme
Gülcan TÜRİTOĞLU

MEHMET AKİF VE İSTİKLAL MARŞI

İstiklal marşı tefekkürdür, ruhtur.
Heyecandır, hikmettir.
Şanslı mazimizdir.
Kahramanlık destanımızdır, heybetli kimliğimizdir.
Dik bir duruştur.
Özgürlüğün simgesidir.
Milli mutabakattır.
Maneviyat sembolüdür.
İstiklal Marşımız;
Kararlılık, yurtseverlik, özgürlük aşkı ve çağdaşıktır.
Mehmet Akif Ersoy'a gelince, örnek şahsiyettir.
İman ve ahlak sahibidir.
Mert ve sarsılmaz bir karakterdir.
Milletin ta kendisi bir insandır.
Toplumun derdini kendine dert edinmiş bir sanatçıdır.
Halkın duygu ve düşüncesiyle donanmış bir yapıdır.
İstikbali bütün refahıyla arzu eden bir mütefekkindir.
Dizeleri yumrukları gibi vurucu bir sporcudur.
Yol göstericidir.
Düşünce adamı, fikir önderidir.
Mehmet Akif Ersoy
İyi bir aile babasıdır, hisli bir eştir,
İddialı bir güreşçidir.
Örnek bir akademisyendir.
Fedakâr bir milletvekilidir.

Zuhal ASLAN

EKMEK

Bir buğday tanesinin kasım ayının sonlarında toprakla buluşmasıyla başlayan, temmuz ayında ise toprağa vedasıyla son bulan yolculuğun bir eseridir ekmek. Ekmek sadece marketlerde veya fırınlarda rafları dolduran bir ticaret aracı değildir.

Bizim milletimiz için ekmek aştır, nimettir, emektir, umuttur ama bu emeğin değerini bilemeyen insanımız onun bilinçsizce tüketilip israf edilmesine nasıl göz yumabilir. Pilavı, makarnayı ve hatta dolmayı bile ekmekle yiyen bir millet için bu durum nasıl göz ardı edilebilir.

Ekmeğin dinimizdeki yeri de başkadır. Bizim için ekmek nimettir. Ayette de belirtildiği gibi “ Yiyiniz, içiniz fakat israf etmeyiniz çünkü Allah israf edenleri sevmez ” Bunca ikaza rağmen neden hala çöp kutularında, yol kenarlarında, ağaç dallarında ekmekler görüyoruz? Yoksa ona kolay ulaşabildiğimiz için mi, yoksa onu yeterince benimseyemediğimiz için mi?

Her ne olursa bu dünya üzerinde o kadar aç insan var ki oysa açlıkla tokluğun arası bir dilim ekmektir. Bizim çöpe attığımız bir dilim ekmek belki de dünyanın diğer ucundaki bir insanın hayatta kalma umududur.

Benim içinse ekmek; öpüp başıma koyduğum bir el, atalarımın mirası, köylünün kış için hazırlığı, çobanın sırtındaki azığı, işçinin kazandığı paradır. Ekmek deyip geçmeyin belki de ekmek yürüdüğümüz yol, geçtiğimiz köprü, yarına atılan bir adımdır.

Deneme

Melek ÇALIŞKAN

ŞİİR

Biçare gönlüm neylesin sensiz saadeti
Kendisi hazan, bahar vaadi,
Bir sevda ki yedi bitirdi.
Ne ümidi kaldı ne neşesi...

Bu sana bedenimin değil ruhumun ithafı,
Öyle bir boran ki yaktı dağıttı.
Ben ki sevdanın aşığı,
Tek tesellim gözlerinin ışığı...

Hiç çıkmaz aklımdan gözlerinin denizi.
Yay misali kıvrılan kirpikleri,
Azıcık kaldırsa oyalı yemeniyi,
İçimdeki ateşi söndürecek zülâli...

Melek ÇALIŞKAN

Z-Kütüphane

MUSTAFA KUTLU'NUN ESERLERİNDE TOPRAK VE ÇEVRE BİLİNCİ

Mustafa Kutlu eserlerinde geçmişten günümüze kadar Türk toplumunun sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik hatta tarihi ve milli değerlerini ele almış ve konularını birçok eserinde toplamıştır. Mustafa Kutlu toplum yaşantısını toplumsal ve bireysel sorunları yıllardır süregelen değişiklikleri çeşitli alanlarda ortaya çıkan çatışmaları öyküleştirerek toplumun her kesimine seslenmeyi amaç edinmiştir. İnsanı, doğayı, çevreyi hatta gökyüzünü çeşitli alanlardaki düşünce ve görüşlerini olması gereken veya olmaması gereken olasılıkları edebileştirerek eserlerine yansıtmayı başarmış. Okurlarına ulaşmayı sağlamıştır. Mustafa Kutlu'nun ele aldığı konulardan biri de çevre ve topraktır. Mustafa Kutlu çevreyi ve toprağı birey ilişkileri bağlamında Beyhude Ömrüm adlı hikâyeye kitabında açıkça ele almıştır. Kutlunun toprağı ve çevreye verdiği önemi kahramanların yaşamları ile çevre ilişkileri sonucunda bunalımlı ve modernleşme çabalarının hikâyelerde ve Kutlu'nun yaşantısında ne şekilde yer aldığını tespit etmeye çalıştım.

“Tarla kuşları, tilki, tavşan, yılan çayan ne varsa canlıdan yana bir ağaç dibi bir kaya gölgesi bulup duldaya çekilmişler. Ağustos böceklerinin cayırtısı sürüyor yürüdüğüm yerde bir iki başak koparıp avucumda ufalıyorum. Daneler kabuktan kurtulup biriktikçe içime bir sevinçtir doluyor bir heyecan işte farklı bir telaş yumağı üfürüp sapı samanı ayırıyorum işte işte bir avuç buğday danesi, sıcak sarışın dolgun. Eğilip kokluyorum Ne var bunda acaba? İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu her hal Toprak bir buğday iki.”

Diyerek haykırıyor nadide yazar Mustafa Kutlu, toprağın ağaçların bitkilerin çiçeklerin doğanın huzur veren tarafı modernleşme ile birlikte kentleşmenin hızlanması ne yazık ki yaşam kaynağı köylerin boşalması çevresel ve ekonomik birçok problemi beraberinde getirmiştir. Sanayileşme sonucunda tarımsal faaliyetler azalmış köylerden tarım alanlarından kentlere göçler hızla artmıştır. Zira kutlunun kahramanlarının baş problemi köylerden kentlere yaşanan göçler sonucu çevreye adaptasyon sağlayamadıkları görülmektedir.

Mustafa Kutlu köylü ile kentlinin arasındaki çatışmaları İstanbul'u mekân olarak konu edinmiştir. “Beyhude Ömrüm” adlı hikâyede Kutlu yurdun en eşsiz kısımları olan kahverengi altın denilebilecek işlenmemiş toprağını ve toprakla mücadele eden yine Anadolu'nun en nadide insanları olan köylüleri konu edinmiştir. Kutlu'nun hikâyesinde arkadaşı berber hacıya emanet edilen yadigârın hayatı toprakla çevreyle ve kentleşmeye karşı verdiği mücadele ile son bulmaktadır.

Yadigâr susuz Kırağaç bir köyde yaşamaktadır çorak susuz bir tarlada çalışırken kendi tarlasının karşısında ıslak kaya denen yeri görür kayanın etrafının ıslak çimenli yosunlu olduğunu görünce bir umuttur buradan su çıkarma çalışmalarına başlar. Bu sırada köylüler tarafından define arıyor şeklinde dedikodu yayılır bu dedikodular onu yıldırılmaz ve çalışmalarına devam eder kendisine her fırsatta engel olmaya çalışan insanlara rağmen cennet bahçesini kurmaktan vazgeçmez. Ve sonunda çok güzel bir meyve bahçesi kurar.

Ancak kentteki iş imkânları lüks yaşam getirileri sonucu köyler boşalmaya başlar. Onunda çocukları göç etmek isterler. Gülpaşa bütün ömrünü vererek yeşerttiği bahçesinin beyhude olduğunu “bırak baba dört tane ağacın başını mı bekleyeceğiz” sözleriyle anlar. Kutlu fânilik hissini derinlerinde hisseden kahramanı aracılığı ile hayatın metafizik boyutunu da gözler önüne serer. Bu metafizik boyut insanoğlu dünyaya niçin gelir? Herhalde bir bahçe kurmaya gelir. Dünya dediğimizde bir gurbet değil mi sözleriyle dünyada yaşayan herkesin bir bahçe kurduğu sonunda herkesin bahçesinin fânilik olduğu metaforuyla işlenir.

Eserde yaşamsal sürecini tamamlamak isteyen ve kurduğu bahçesi ile memleketine güçlü kökler salmaya çalışan bir baba öteki tarafta göçle başlayan bir sürece dâhil olmak isteyen büyük şehrin parasına bir an önce kavuşmak isteyen çocuklar çoğu zaman karşı karşıya gelmişler. Kutlu modernleşme adı altında yok olup giden nesle hayretle bakar çevre ona tamamen yabancıdır. Kutlunun kahramanına göre kent sis, rutubet, kargaşa, çöp demektir. İstanbul rutubet, deniz, raki, egzoz, asfalt çöp kokuyor her yer gürültü her yer kargaşadır.

Kutlu toprak ve çevre bilincini en nadide kelimeleriyle eserlerine yansıtmış eserlerinde toprak ve çevre bilincinin önemini öyküleştirek aktarmıştır.

- demek bu defa temelli gidicisin
- öyle derviş ağam
- baba evini terk edip te ne geçecek eline
- öyle deme ağam.

Asıl burada kalırsak ne olacağımız belli değil millet elbet bir şeyler buldu baksana tez elden vardı İstanbul'a altı üstü dört tane kırağaç-yamaç tarla karnımızı zor doyuruyor hadi biz doyduk diyelim ya geriden gelenler şu halime baksana şu köye, pislikten geçilmiyor. Terk edip gitti herkes hem ben dışarıyı gördüm artık buralarda kalamam evet eskiden insanlar yurt tutup yaşamış burada fakat o eski günler geçti memleketin nüfusu arttı tez elden varıp bir tezgâh kurmazsak ne iş bulabiliriz ne de aş.

Kutlu, modernizmin ve değişen çevrenin etkilerinden yakınmakta toprak ve çevre bilincinin farkında olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Gülcan TÜRİTOĞLU

SONSUZ DENİZ

Güneşli, rüzgârsız, adamı canlı canlı kavuran bir havada tek gördüğü güzel şey olabilirdi o kız. Kendisinin fotoğrafçılık adına çok büyük bir tutkusu olduğundan ya da herhangi bir büyüğü nedenden dolayı mıdır nedir? Gözünü sahilin kuytu ve en güzel kısmında oturan gözleri denizin derinliklerinde kaybolmuş, yarı ıslak kısa saçları ara sıra gelen tatlı rüzgârla sallanan kızıdan gözlerini alamıyordu.

Kendisinin en büyük tutkusu fotoğraf çekmekti. Bunun haricinde ortalama bir hayatı olan bir insan diyebiliriz. Ama hayattan zevk alıyor muydu? Bu tartışılır. Hayatında çok kötü şeyler olduğundan falan değil. Sadece hayattan nasıl zevk alacağını göremiyordu. Son zamanlarda ilham da gelmiyor tek tutkusu olan fotoğrafı da çekemiyordu. O gördüğü ve şu anda bakmakta olduğu kız uzun zaman sonra ki tek ilham kaynağı olabilirdi. Hemen ekipmanlarını hazırladı, pozisyonunu aldı ve o kısa, tatlı rüzgârın gelişi ve kızın saçlarının savrulduğu ile aynı anda fotoğrafı çekti. Fotoğrafın çekilmesiyle kızın oradan kalkıp gitmesi bir oldu. Erkek kısmen çekingen biri sayılırdı o yüzden ne kal diyebilirdi ne de tanışmak için yanına gidebilirdi. Ama kızın kalkışıyla yüzünün de tamamını görmüş istemsizce de fotoğrafını çekmişti. Olduğu yerden kıpırdamadan, kızın yürüyüşünü, hareketlerini sanki olağanüstü bir varlık görmüşçesine izliyordu. Büyülenmiş gibiydi. Erkek, “Fotoğrafçılık aşkı bu olsa gerek.” diye düşündü. Kızın, denizin uzaklarına baktığı gibi erkek de kızın gidişine, git gide uzaklaşmasına aynı imayla bakıyordu. Kız gözden kaybolduğunda kendine geldi, yemek yemesi gerektiğini hatırlayıp evine doğru yol aldı. Evine geldiğinde yemeğini hazırladı, ev işlerini yaptı. Uzun zamandır tek başına yaşadığı için oldukça iyi sayılırdı bu tür şeylerde. Günlük işleri bittikten sonra oturup çektiği resimlere bakmaya karar verdi. Resimler sıra sıra geçerken kızın resminde durdu ve tekrar bakmaya başladı, bu anormal bir şeydi daha önce hiçbir resmi bu kadar çok sevmemişti.

Ertesi gün, kalkıp kahvaltısını ettikten sonra, oturup balkondan aşağı baktı. Gözlerinin dünkü ilham kaynağını aramış gibi bir hali vardı. İçinden bir ses dışarı çıkmasını söylüyordu. Böyle büyük tatil şehirlerinde bir gördüğünü ikinci kez görmek oldukça zordu aslında. Dışarı çıktı, aynı sahile gitti, sahilin kenarında yürüyüş yapıyor gibiydi ama aslında birini arıyordu. Ne kadar aradıysa da bulamadı. Çarşıda işleri vardı. Durağa gitti, otobüse bindi, çarşıya vardı. Çarşıda dolaşırken bir kalabalık gördü bir yere toplanan. Ne olduğuna bakmak için oraya girdi gördüğü manzara karşısında şoke oldu. Gökte aradığını yerde bulmak mıdır bu bilmiyorum. Ama manzara şuydu; kız, ağlayan ve korkmuş küçük bir çocuğun karşısına geçmiş vücudunu karşısında silah doğrultmuş adama karşı kalkan olarak kullanıyordu. Eğer bu ciddi bir olay olmasaydı, bu manzaranın fotoğrafını çekerti. Kızın yüzündeki cesur ifade, kararlılık, korkusuzluk kesinlikle çekilmeye değirdi. Ama bu sefer fotoğraf çekmek yerine adamın üzerine atladı ve silahı yere attı. Sonra yetkililer gelerek olaya müdahale etti.

Olaydan sonra kalabalık dağıldı. Erkek hala olayın şokundaydı. O sırada kız yanına geldi ve çekingen bir ses ile "Teşekkür ederim" dedi. Erkek "Kim olsa aynısını yapardı." dedi. Kıza bakıyordu sürekli ama kız çekingenliğinden midir nedir erkeğe bakmıyordu. Kimse aynısını yapmazdı. Orada birçok insan vardı aynısını yapabilecek ama onlar sadece izlemeyi tercih ettiler. Erkek geçen gün onu sahilde gördüğünü, fotoğrafını çektiğini ve nasıl büyüldüğünü anlattı. Kız hafifçe yere bakarak gülümsedi. Bu gülümseme, erkeğin onda gördüğü ilk gülümsemeydi. Erkek "Çok güzel gülüyorsun daha fazla gülmelisin" dedi. Kız buna cevap vermedi. Kız erkeğin kulağına bir isim fısıldadı. Sonra yürümeye başlayacakken "ismim bu" dedi. Yürüdü, yürüdü. Bu onların ilk ve son konuşmasıydı.

Erkek eve gittiğinde düşünceliydi kızın gidişi, dönüşü olmayan bir şey gibiydi. Bilgisayarı açtı ve ismi araştırdı. Çok değişik şeyler bulmuştu. "İnsanlık Dışı Deney" başlığında bir yazı. Ama detaylar yoktu. Deneyin başındaki doktorun ismi vardı. Doktorun ismini araştırdı ve bir şekilde adresini buldu. Doktorun evine gitmeye karar verdi. Arabaya bindi.

Eve ulaştı, zili çaldı. Yaşlı bir adam kapıyı açtı, yorgun ve sinirli bir suratı vardı. "Ne istiyorsun?" diye sordu. "Sadece birkaç şey sormak istiyorum" dedi. "Sizin gibi aptal gazetecilere verecek bir şeyim kalmadı benim" dedi, tam kapıyı kapatıyordu ki erkek ayağıyla kapının kapanmasını engelledi. "Lütfen, ben gazeteci değilim, o deneyde denek olarak kullanılan bir kız hakkında konuşmak istiyorum" dedi. Doktor bunu duyunca biraz yumuşadı ve onu içer davet etti. Oturma odasına geçtiler. Doktor "Bir şeyler içer misin?" diye sordu. Erkek "Sadece sorularıma cevap arıyorum" dedi. Karşılıklı oturdular "Ne bilmek istiyorsun?" diye sordu. Bir kaç gün önce öyle bir kızla karşılaştığını ve fotoğrafını çektiğini sonra bir şekilde tekrar gördüğünü ve ismini söylediğini anlattı. Çektiği fotoğrafları gösterdi doktorun ise gözü dolmaya başladı. Gözyaşlarını silerek konuşmaya başladı.

- Bir deney yapıldı, başta iyi bir amaç için çalışıyorduk. Ölümcül bir hastalığın tedavisi için. Sonra bu ilaçların vücutta değişik etkileri olduğunu keşfettik. Yeteneklerin hızlı gelişmesini daha doğrusu süper zekâlı çocuklar yapmamızı sağlıyordu bu. Bu deneyin en kötü, acımasız yanı, çocukların üzerinde yapılmasıydı. Çocuklar normalden çok daha olgun ve zeki oluyorlardı, ama bu onların ömürlerini kısaltıyordu. Bunu fark ettiğimizde çok geç olmuş ve bir kaç denekte ölmüştü bile. Onların isimleri yoktu. Numaraları vardı. Ama o ismini söylediğin kız farklıydı. O özel bir denekti, vücudunu dayanma gücü insanüstüydü. Sadece ilaçlarla değil, vücudunda değişik ameliyatlar yaparak ta bir şeyler denendi. Eskiden hastalık tedavisi olan amacımız, süper zekâlı ve aynı zamanda uzun ömürlü insanlar üretmek oldu. Çocukların psikolojik ve fiziksel olarak acılarının haddi hesabı yoktu. O kız ayrı bir yerde tutuluyordu. Biraz daha ayrıcalığı vardı bazı yerlere girip çıkabilme özgürlüğü gibi. Diğer çocukların acısını görmüş. Onlara çok üzülmüş olmalı, bir plan yapmış ve bir gece toplu olarak kaçmışlardı. O gece berbat bir geceydi. Herkesin sinirleri gerilmiş ne olacağını bilmiyordu.

- Bir dakika... O kızın ne kadar ömrü kaldı ve o çocuklar nerede?

- Çocuklar çoktan ölmüştür. Kızın da fazla ömrü kalmadığını varsayıyorum.
- O zaman o kız... Nereye gitti?
- Onu ben bilmem.

Bu son cümleydi, başlarını eğerek vedalaştılar ve dışarı çıktı. Hala olayın şokundaydı. Bir yerden su alacaktı bozuk para bulmak için gömleğinin cebine baktı, bir kağıt parçası buldu. Yazan yazı şuydu:

"Hatırla... Benim de bir zamanlar yaşıyor olduğumu hatırla..."

Nilay ALİKAMANOĞLU

Bir Türk Dünyaya Bedeldir

Gazi Mustafa Kemal Paşa, Türk askerinin ölçülmez kıymeti hakkındaki fikrini tarihi bir cümlesiyle ifade etmişlerdi. 1924 yılı Ağustosunda, Kastamonu'da asker koğuşlarını ziyaretten çıkarken "Bir Türk, on düşmana bedeldir" yazılı levhayı gördü.

Subaya levhayı göstererek sordu:

- "Öyle midir?"
- "Evet Paşam."
- "Hayır, çocuğum, bence öyle değildir. Bir Türk dünyaya bedeldir."

Hilmi Yücebaş, Atatürk'ten Nükteler, Fıkralar ve Hatıralar, İstanbul 1973, s. 104

CENGİZ AYTMATOV'UN ESERLERİNDE TOPRAK KAVRAMI

Aytmatov'un romanlarında toprak tarih ve kültür öğelerini barındıran ana karadır. Yaşadığı toprağı destanları, efsaneleri, iklimi, bitki örtüsü ile bir tablo gibi gözler önüne serer. Toprak dünyadaki canlı yaşamının devamını sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Yerden çıkan her şey yaşam doludur ve yere dönen her şey yaşam bulur. Âşık Veysel'in dizelerindeki sadık yâr betimlemesi toprakla insan arasında ki ilişkinin en samimi örneklerinden biridir. İnsan için önemli olan 4 öge vardır ki bunları Muhtar Şahanov "Şafak Sancısı" adlı kitapta şöyle açıklamıştır;

Kaderini soysuzluk derdinden kuru!
Her insanın kendi annesinden başka,
Gıyabında her an onu koruyan ve kollayan
Olmalıdır dört anası, asıl takdire şayan:
Anayurdu: asıl dayanağı, heybeti.
Ana dili: satılmayan serveti
Esas direk: örf, destur, geleneği, âdeti
Dördüncüsü: milli tarih bunu bilmeyen mağdur
Bu manevi dört anayı korumayan milletin
Derdi eksik olmamıştır, bulunamamıştır derman
Kutsal olan bu dört ana hayatın öz manası
Bu uğurda mücadele çabaların alası!

Bu dört ögenin ilkinde değinecek olursak ana yurda yani ana vatana. "Bir milletin bağımsız ve egemen olarak üzerinde yaşadığı yeryüzü parçası ve onun hava sahasıdır" diyor sözlükler ama vatanın tanımı bu kadar basit olamaz olmamalıdır. Vatan dediğimiz bu kara ve hava parçalarının uğruna bu kadar insan boş yere hayatını kaybetmiş olamaz" Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın bir vatan kalbinin attığı yerdir" diyor şair.

Vatan bir milletin benliğine sevdiğine düşüncelerine yoldaş olan yerdir. Kısacası sahip olunması güç isteyen çok kişinin kanını akıttığı, onurumuzun, şerefimizin, namusumuzun, tüm değerlerimizin, yaşanmışlıklarımızın korunduğu hayatımızı sürdürebileceğimiz kanlı toprak parçasıdır vatan. Ana vatan insanın doğduğu ve bir karış toprağı için gözünü kırpmadan canını feda edeceği yerdir. İşte insanlar için toprak bu kadar önemlidir. Buradan yola çıkarak toprak bizim için vatandır, mezardır, doğduğun yerdir.

Türklerde ata toprağı çok önemlidir, insanlar ata topraklarından başka bir yerde vefat ettiklerinde bile kendi topraklarında bedenlerinin kalmasını isterler ya da kendi vatanlarından bir avuç toprak. Bedenlerinin sonsuzluğa gömüldüğü yerde sadece kendi topraklarını isterler işte tam da bunu isteyen bir karakter işlemiştir, Cengiz Aytmatov Gün Olur Asra Bedel de...

Yedigey-Kazangap ve Sarı-Özek bozkırlarının hikâyesi yirmi dört saatlik bir süre içinde yüzyılın hikâyesine dönüşür. Kitabın ana karakteri olan Yedigey toprağa düşkün bir insandır. Arkadaşı Kazangap'ın vefat ettiğinde bile onu ata toprağına gömmeyi istemiştir. Yedigey, Kazangap'ın o soğuk ıssız Sarı-Özek topraklarına verdiklerinde şu sözler dökülür dudaklarından Yedigey'in:

“Ama sen rahat uyu. Burada toprak çok alabildiğine geniş ama senin payına kala kala üç arşınlık yer kaldı. Burada yapayalnız kalmayacaksın, yakında ben de geleceğim yanına. Yine beraber olacağız. Bana güven ve beni bekle. Fazla bekletmem. Eğer her şey uz gider, kaza ile bir yerlerde yok olmaz da ecelimle ölürsem gelip seni bulacağım. Sen ve ben burada yavaş yavaş Sarı-Özek topraklarına karışacağız toprağın özü olacağız ama bunu biz bilmeyeceğiz. Sarı-Özek bozkırlarında trenler yine gelip gidecek, bizim yerimizde başkaları olacak”

İnsanlar ölülerini toprağına verirken bir taraftan da toprağın verdikleriyle hayatlarını devam ettirirler. Toprak hem canlıların hem de ölülerin mekânıdır. Kısacası toprağın altına girmek ebedi hayata doğru atılan ilk adımdır ve insanın asıl yuvasına geri dönmesidir.

Cengiz Aytmatov'un babası Törekul Aytmatov, Stalin'in temizlik harekâtı kapsamında tutuklanmıştır. Suçu kendi diline sahip çıkması soyuna bağlılık göstermesiydi. 1938'de yapılan katliamda Törekul Aytmatov da vardı. Belki de bu sebeptendir Kazangap'ın ata toprağına gömülmesini istemesi Yedigey'den.

Aytmatov sevenlerin neredeyse ezberlediği şu cümleler Gün Olur Asra Bedel romanındandır. Aytmatov kendi topraklarını bizim hafızamızda nasıl şekillendirmiştir.

“Bu yerlerde trenler doğudan batıya, batıdan doğuya gider gelir... gider gelirdi...”

Bu yerlerde demiryolunun her iki yanında ıssız, engin, sarı kumlu bozkırların özeği Sarı-Özek uzar giderdi. Coğrafyada uzaklıklar nasıl Greenwich meridyeninden başlıyorsa, bu yerlerde de mesafeler demir yoluna göre hesaplanırdı. Trenler ise doğudan batıya, batıdan doğuya gider gelir, gider gelirdi..”

Aytmatov'un ilk romanı olan Toprak Ana da ise insanların çıkarları uğruna yaptıkları savaşlarla dünyayı tahrip etmelerini toprağın tanıklığıyla anlatır. Toprak Ana romanında savaşı, zafer kazanmak ya da fetihler yapmak olarak değil; toprağı savunmak olarak tanımlar. Mavi göğün altında insanların paylaşamayacağı, hiçbir şey olamayacağını söyleyen toprak dünyanın dengesini alt üst eden savaşların sona ermesi için insanlara düşen görevlere dikkat çeker. Aytmatov, sözünü emanet ettiği toprak aracılığıyla, savaşları sona erdirmek için teklif ettiği çözüm önerilerini sunar:

“Sabah izine bir çekirdek, bir tohum tanesi atın, size yüz katını vereyim! Evler kurun, temel olayım! Üreyin, çoğalın hepinize güzel bir barınak olayım! Derinim, yükseğim, büyüğüm, ucum bucağım da yok. Hepinize yeterim ben. Sen de bana, insanlar savaşmadan yaşayamaz mı diyorsun Tolganay. Bu bana bağlı değil ki. Siz insanlara niyetinize, irade ve bilgeliğinize bağlı”

Toprak Ana hem tabiatı, hem de insanı temsil eder. Ona göre toprak, tarihtir, kültürdür, istikbaldir.

Toprak Ana romanında sık sık, uçsuz bucaksız Kırgız toprağını Tolunay Ana’yla buluşturup konuşTURUR. Üzerinde doğup büyüyen insanlara analık eden, onları besleyip büyüten toprak, insanın tarihinin en canlı tanığıdır, kucağında büyüyen insanın yaşadığı her şeyi bilmektedir.

“Çok, çok acı çekiyorum savaşlarda. Ölen köylülerin güçlü kollarını özliyorum hep. Tohum eken evlatlarımı yitirmiş olduğum için hep ağlıyorum.(...) Ben, işlenmeden, ekilmeden bekledikçe ya da yetiştirdiğim buğdaylar toplanmadan oldukları yerde kaldıkları zamanlar, o gelmeyenleri çağırırım...”Nerdesiniz çiftçiler im? Nerelerdesiniz? Haydi, kalkın gelin, yardım edin bana! Boğuluyorum, ölüyorum evlatlarım... Yetişin, kurtarın beni!” derim.”

Aytmatov’un, Cemile adlı eseri en güzel aşk romanlarından biridir. Toprak ve vatan kavramı burada şöyle geçer. İkinci Dünya Savaşı başlamıştır, Cemile’nin eşi savaşa gitmiştir. Tarla işlerini köydeki kadınlar yapar. Vatan sevgisi, daha çok savaştan yaralı olarak dönen Danyar’ın üzerinde şekillenir. Cemile ve Seyit’i çok etkileyen şarkılar daha çok vatan üzerinedir. “Ey benim karlı, morlu dağlarım!/Milletimin ecdadımın toprağı!.../ Ey benim karlı, morlu dağlarım!/ Ey benim beşiğim vatanım!...” “Aşkımı, sevgilimi kendi vatanımda bulacağımı biliyordum... Seyit “Soğuyan Kurkurcu deresini kum kapladı. Kum setlerinin üzerinde koyu yeşil ve portakal sarısı yosunlar bitti. Sevimli, küçük ve çıplak bir söğüt ağacı, erken gelen donlar yüzünden kızardı ama kavakların sararmış kalın yaprakları hala dökülmemişti.” diyerek vatanını, toprağını resmeder.

Beyaz Gemi adlı eserinde ise Çocuk, Mümin dededen Maral Ana efsanesi ile büyür. Maral Ana efsanesine göre Kırgızların soyu tesadüf eseri dişi bir geyiğe borçludur. Dişi geyik çocuklarını yitirmiştir. Öldürülmek üzere olan iki Kırgız çocuğunu alıp büyütür. Onları Isık Gölü civarına getirir. Kırgızların yeni vatanı artık burasıdır. Cengiz Aytmatov son eseri Ebedi Gelinde de memleketinin dağlarını, insanlarını anlatır. “Biliyor musun? Bizim dağlarda şöyle bir gelenek vardır. Her yaz dolunay zamanında geceleri Bengi Nişanlı sevdalıları yüksek bir dağda toplanır ve Ebedi Nişanlı onları uzaktan görebilsin diye ateş yakarlar.

Sizlere Aytmatov'un Yüz yüze adlı eserindeki toprak tasvirinde mekân bir Kırgız köyüdür. Köyde kışın bütün ağır şartları yaşanmaktadır. Aytmatov, bu hikâyesinde de tabiatı iklim şartlarını anlatır. Hikâyede kış bütün zorlayıcılığı ile savaşın bütün olumsuz etkilerini yaşayan köy halkına eziyet etmektedir. Çünkü kış yüzünden hayatı tarıma bağlı olan köylü, toprağı işleyememektedir.

Aytmatov anlatılarında kişiler dünyası sadece insanlarla sınırlı olmayıp, bazen bir dişi kurt veya uzaylıyı kişileştirirken, bazen de insanlığın geleceğini tehdit eden en büyük tehlikelerden biri olan savaşları, toprağı konuşTURARAK eleştirir.

Sözlerimi burada noktalarken Cengiz Aytmatov'un eserlerini büyük bir hayranlıkla okudum. Beni Cengiz Aytmatov ile tanıştırdığı için büyüklerime teşekkür ediyorum. Hayatınızdan kitapların eksik olmasın.

Esra DÖNMEZ

Bozkırın Bilgesi Cengiz Aytmatov Paneli

PASLANMIŞ TUNÇ YÜREKLERİMİZDE

Gam vurmuş hayat
Zincirlerimize
Kalp atmıyor artık
Paslanmış Tunç Yüreklерimizde

Bir iç hesaptır bu
Ne kâr zararı geçer
Ne zarar kârı

Mutlak son geldi
Akıl isyan ederken
Yazan eller
Yazmaz oldu şimdi

Rüzgâr, meltem olmuş esiyor ufuktan
Mutlak son bir başlangıç olup
Geliyor uzaktan

Demek ki pişmek için
Yanmak gerekiyormuş
Paslanmış Tunç Yüreklерimizde

Yasin KALAYCI

Yasin KALAYCI

FETİH VE FATİH

Daha on dokuz yaşında körpecik bir genç
Verdi emri askere durma, geç
Bu kahraman yiğit sultan II. Mehmet
Olacaktı elbet İstanbul'a mukayyet

Asla kabul etmezdi mağlubiyet
Yola çıktı içerek şerbet-i şahadet
Yetmiş iki gemiyi karadan indirdi Haliç'e
Bırakır mıydı İstanbul'u kahpe Bizans'ın eline

İstanbul'du Fatih'in gönlünde yatan
İster su okyanus kesilsin kara ise fizan
Dururmuydu Fatih kalsa bile yayan
Alır İstanbul'u yüreğindeki iman

O ne büyük komutan ki kuşattı İstanbul'u
Karadan, denizden açılan topraklarla dolu
Tam elli üç gün sürdü bu büyük zafer
Şimdi galibiyet Fatih'i bekler

Bir kelimetmiş peygamberim
Onun üstüne ben söz mü söylerim
İstanbul'u fetheden ey ulu askerim
Unutulur mu geçse de ay, yıl ve de mevsim!

Aysu DEMİR

AYRILIĞIN ACISI

Şu an uzaktasın biliyorum.
Sesin çıkmıyor bağıramıyorsun.
Korkuyor musun?
Sevdiğine dokunamayacak olmak mı korkutuyor?
Uçurumun kenarında yalnızlığı tatmak mı?
Bir çığlık olsam
Dudaklarından süzülsem acı dolu
Yıldızlara bakıp seni görsem mesela
Senin adını versem en parlak olana
Bunu görebilir misin?
Sana olan hislerim
Mesafeleri aşıp dokunuyorsa kalbine
Hissetmeyi dene.
Şayet hissedemezsen acı çekersin
Baktığında hiçliği görürsün.
Bulamayacaksın beni,
İsmi verdiğim yıldızı bulamadığın gibi...

Güleda KURTOĞLU

İMKÂNSIZ

Biri elini tutarsa şayet
Bizi hatırla.
Sana baktığım gibi bakıyorsa
Onu sakın bırakma.
İmkânsız olmak böyledir işte.
Seversin söyleyemezsin.
Konuşmak istersin,
“Konuşayım da bitsin bu işkence!” dersin
Ama yapamazsın.
Bu yüzden imkânsızız biz.
Sığmaz satırlara sevgimiz.
Kelimelerle tamamlarız kendimizi.
Kimsenin duymadığı
Sadece ikimizin bildiği kelimeler...
Sonu ölüm olan kelimeler...
Beni de ele geçirdiler...

Güleda KURTOĞLU

İNSAN HAKLARI

Dünyanın en değerli ve en üstün varlığı olan insanlar yaşadıkları müddetçe belli haklara sahiptir. Yaşama, düşünme, kişi dokunulmazlığı, yerleşme ve seyahat, yeme ve içme, seçme ve seçilme hakkı gibi...

Bunlardan hariç günlük hayatımızda hak sözcüğüne çokça yer veririz. Örneğin çocukluğumuzdaki oyunları hatırlayalım. Hemen oyunda bir anlaşmazlık olduğunda "Arkadaşım haksızlık yaptı." Veya "Bu benim hakkımdı." Cümlelerini kullanırız. Böylece küçük yaşta bile az da olsa haklarımızı bilir ve kendimizi savunuruz. Başka bir örnekle anlatacak olursak genellikle Doğu bölgelerinde kız çocuklarının eğitim hakkı göz ardı edilmekte. Onların da bizim gibi eğitim alıp iyi üniversitelere gitmesi gerekirken, evde annelerine yardım etmeleri, tarlada çalışmaları veya küçük yaşta evlenmeleri isteniyor. Bu yüzden de kızlarımız haklarını savunamayıp ailelerine yenik düşüyorlar. Bu örnekle de anlayacağımız gibi ülkedeki insanlar kendi hayatlarını yaşayamayıp, hakları başkası tarafından kontrol ediliyorsa o insan manevi yönden özgür sayılamaz. Eğer insanların hakları başkası tarafından sömürülüyorsa, o ülkede savaş, kavga gibi kötü durumlar baş göstermeye başlar. Şu an dünyamızın bir ucunda, Arakan'da katledilen Müslümanların hali içler acısıdır. Onların da dinlerini özgür yaşaması, yeme ve içme ve hatta barınma hakkı bulunmaktadır. Bütün hakları elinden alınan Arakanlılar ne yapacaklarını bilmeksizin memleketlerinden ayrılıp başka ülkelere sığınmaya çalışmaktadırlar. Bu olaya benzer Filistin ve Bosna-Hersek savaşları da yine insan haklarını sömürmekle ortaya çıkmıştır. Başkalarının hakkını düşünmeyip, onları bu duruma sürükleyen insanların durumu bence daha vahimdir. Atamız bu konuyla ilgili bir sözünde "İnsan haklarına saygı göstermeyen kişi ve milletler asla barışı sağlayamazlar." demiştir. Eğer bir ülkede insan hakları çiğneniyorsa insanlar güçlü ve güçsüz olarak ikiye ayrılır ve daima güçlü olan güçsüzü yener. O ülke barış tohumları eken değil, etrafa zehir tohumları saçan bir ülke haline gelir. Böyle ülkelere olmamak için öncelikle ideal bir insan olmamız gerekir. Herkesin fikirlerine saygı duyan ben merkezli yaşamayan empati kurabilen ve evrensel düşünebilen bir insan olmalıyız ilk önce. Bu değerlere sahipsek zaten haklarımızı savunan ve koruyan insanlardan oluruz. Aslında bir ağaca benzetirsek insan haklarını, ağacın dalları sahip olduğumuz haklardır. Dallar birer birer kesildiğinde haklarımız kaybolur ve ağaç sadece gövdeden ibaret kalır. İnsanın hakları da elinden alınınca sadece ortada bir beden kalır ve bu insanlar artık özgür değildirler. Düşünme, fikirlerini karşısındaki insana aktarabilme özellikleri tamamen ellerinden alınmıştır insanların. Oysaki özgürlük, eşitlik, adalet, sevgi, kardeşlik insanı insan yapan değerlerdir.

Bu değerlerimizi göz göre göre kaybetmeyelim. Hepimiz bir olup insan haklarını koruyup el üstünde tutarsak bizde refah içinde yaşayan etrafımıza sevgi tohumları eken bir ülke haline geliriz. Şunu unutmayalım ki adalet önünde bütün insanlar eşittir.

Aleyna KARAKAYA

EVLIYA ŞEHİRİ KASTAMONU’M

Merhaba Ey Okuyucu,

Anadolu’nun manevi direklerinden biri olan Şeyh Şaban-ı Veli’nin şereflendirdiği, Şerife Bacı’nın torunlarının yaşadığı, Osmanlı Devleti’nin 16 sancağından biri olan Kastamonu’yu sana elimden geldiğince anlatacağım.

Çanakkale Savaşı’nda ve Kurtuluş Savaşı’nda en çok şehit veren istiklal kanı dökmüş şehirdir Kastamonu. Candaroğulları Beyliği’nin son hükümdarı İsmail Bey tarafından 15. yüzyılda kervansaray olarak yapılan Kurşunlu Han ve Atatürk’ün Kastamonu’ya geldiğinde ziyaret ettiği o dönemin belediye binası olarak kullanılan Osmanlı Sarayı günümüzde konaklama olarak hizmet veren tarihi yapılardandır. Dönemin askerlik şubesi başkanı tarafından yapılan ve günümüzde Etnografya müzesi olarak kullanılan Liva Paşa Konağı, Fatih Sultan Mehmet’in annesi tarafından yapılan Hüma Hatun Konağı şehrin mihenk taşlarındandır.

15. yüzyılda Şehzade Cem Sultan tarafından yaptırılan Cem Sultan Bedesteni günümüzde restoran olarak kullanımını devam ettirmektedir. Türkiye’deki ilk ve tek Şapka Müzesi Atatürk’ün şapka inkılâbını başlattığı şehirdir Kastamonu. Tarihi anlara şahitlik eden Nasrullah Meydanı ve Camii’nde İstiklal Şairimiz Mehmet Akif ‘in seslenişi çınlayacak kulaklarımızda.

Nasrullah Camii’ndeki şadırvandan bir kere su içtiğinde yedi sene sonra tekrar geleceğin rivayet edilmektedir. Kalesi ise Kastamonu’nun ana sembollerinden biridir. 12.yy’da yapılan kalenin sadece iç kısmı günümüze ulaşmıştır. Nitekim 1885 yılında Abdurrahman Paşa tarafından yaptırılmış olan saat kulesinin halk tarafından sürgün edilmiş bir kule olduğu yaşayan efsanelerden biridir. Yine Abdurrahman Paşa tarafından yaptırılan Anadolu’nun ilk lisesi Kastamonu’da yaptırılmıştır. Satırlarıma burada son verirken en kısa zamanda sizleri Evliyalar şehri olan Kastamonu’ya bekliyorum.

Esra DÖNMEZ

SEVMEK

Sevmek Yahya Kemal gibi
Ölümü bile, farklı sevmek
Sevmek, Mevlâna gibi
Ne olursa olsun gene de sevmek

Sevmek, Cahit'tir
Sevmek, Abbas'ı yazabilmektir
Sevmek, ateş böceği misali
Ateşe gidebilmektir

Yasin KALAYCI

“Sevginin gerekliliğini daha iyi anlıyorum.
Yoksa bu kadar canavar böyle bir kafeste nasıl tutulabilir’
- *Yasin KALAYCI*

“Egosu ve özgüveni en yüksek insanlar aslında en çok ego ve
öзgüven sahibi olmayan insanlardır. Böyle olmaya onları
kaybetme ve çaresizlik durumu iter.”

- *Yasin KALAYCI*

ASIM'IN NESLİ

Sözcüklerle sıkışıp kaldığımız bu âlemde anlamları bulmak ve yaşatmak önemlidir aslında. Mehmet Akif idealleştirdiği gençliği Asım ile özdeşleştirdiği;

“Asım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çığnetmedi namusunu, çığnetmeyecek.”

dizeleri ile ebedileştirmiştir. Biz gençleri öyle devleştirir ki gözünde Asımla eş tutar. Gücünü imandan alan Asım'ın nesline hiçbir şey tesir etmez. Vatani milleti için sınır boylarında gösterdiği kahramanlıkları gerekirse içerde de göstermeye hazırdır. Nitekim Asım'ın nesli Çanakkale'de, Kurtuluş Savaşı'nda, 15 Temmuz'da ve cenk meydanı Afrin'de olduğu gibi mücadele eder. Akif;

“Aczimin giryesidir bence bütün asarım!
Ağlarım, ağlatamam; hissedirim, söyleyemem;

Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bizarım!” dese de gittiği her yerde halkı aydınlatmak için var gücüyle uğraşır. Nasrullah Camii'ndeki vaazında” Ya ilahi bize tevfikını gönder! Doğru yol hangisidir millete göster!” diyerek halkı sihirli sözcükleriyle bir araya getirmiştir. Hissettiklerini tüm vatan topraklarına ulaştırmıştır. Akif, istiklâl ve istikbal mücadelesi görmüştür. O mert ve sarsılmaz bir karakterdir. Milletini ta kendisidir. Toplumun derdini kendine dert edinmiş bir yol göstericidir. Bu nedenle Akif, zalimi sevemez; zulmü alkışlayamaz ve bir çırpıda geçmişini silip atamaz.

Akif adalete düşkündür. “Kenar-ı Dicle'de bir kurt aşırса koyunu,/ Gelir de adl-i İlahi sorar Ömer'den onu” diyecek kadar adaletin ve onun verdiği mesuliyetin farkındadır. Adaletsizlikle karşılaştığında susmaz. Sözü bir odun gibi sert ve kaba olsa da bundan geri kalmaz.

Akif maneviyat sembolüdür. İstiklal Marşı'mızı kalemiyle değil yüreğiyle yazmıştır. Denk tutmuştur, Mehmetçığı Bedrin aslanlarına.

“Müslümanlık bilmem amma galiba göklerde dir. “ dizelerini yumruk gibi kullanarak eksiklerimizi dile getirir. Kendimize çekidüzen vermemizi ister.

“Ya hamiyetsiz olaydım, ya param olsa idi.” diyerek hayatımızdaki Seyfi Babalar'ın çaresizliğini gözler önüne serer. Küfe adlı manzumesinde mektebe gitmesi gereken bir yavrucağın ailesini geçindirmek için hamallık yapmak zorunda olduğunu;

“O yük değil, kaderin bir cezası masuma
Yazık, günahı nedir bilmeyen şu mahkûma;”

mırsalarıyla anlatır. Her inanan gibi Akif de ölümü bir yok oluş saymaz. Yaşamındaki mütevazılığı ölüm anlayışında da sürdürür. İsmi yaldızlı harflerle anılmasından ziyade rahmetle hatırlanmayı tercih eder.

“Toprakta gezen gölgeme toprak çekilince,
Günler şu heyulayı da, er geç silecektir.
Rahmetle anılmak... Ebediyet budur amma,
Sessiz yaşadım, kim, beni nerden bilecektir?”

Türk gençliği olarak onu rahmetle yâd ediyor. Eserlerindeki düsturları hayat felsefemiz yapacağımıza söz veriyoruz.

Ruhun şad olsun, büyük şair...

Esra DÖNMEZ

TARIK BUĞRA

Tarik Buğra sanatının merkezine insanı ve onun bireysel etkileşimini, insanla sanatın iletişimini konu edinerek topluma önemli eserler bırakmış ve onu okurlarına ulaştırmayı sağlamıştır. Cumhuriyet dönemi yazarlarımızdan olan Buğra eserlerindeki karakterlerini ince eleyip sık dokuyarak seçmiştir. Bu titizlikle eserlerini dönemin zirvesine çıkarmıştır. Tarık Buğra inandığı doğrular karşısında savaşmıştır. Bu doğruları romanlarında ve hikâyelerinde seçtiği karakterler aracılığıyla gelecek nesillere ulaştırmıştır. Yazarımızın eserlerindeki karakterleri incelediğimizde, her an karşılaşabileceğimiz kişilerdir. Bu kişiler dönemindeki olayları, fikirleri, insanların ne düşündüklerini okuyucuya aktarır. Kısaca yaşadığı dönemi o kişiler üzerinden sembolleştirerek anlatır. Cevat Fehmi Başkut 'un Devlet Tiyatrolarında oynanan soygun adlı oyunu hakkında Soygun Devam Ediyor başlığı ile bir eleştiri yazısı yazınca çok tepki görmüş ve birçok düşman kazanmıştır. Bu yazılar daha sonra Düşman Kazanmak Sanatı ismiyle kitaplaştırılmıştır. Tarık Buğra "Düşman Kazanmak Sanatı" adlı esrinde En iyi dost kazanma sanatının düşman kazanma sanatını öğrenmek ve uygulamak olduğuna inanıyorum der. Buradan yola çıkarak Tarık Buğra romanlarında olumsuz bir durumu överek anlatarak okuyucunun doğruyu kendi bulmasını istiyor.

Şimdi de Buğra'nın Gençliğim Eyvah romanından biraz bahsedeceğim. Gençliğim Eyvah romanının başkarakteri olan ihtiyar gençleri sömüren ve devlet yapısını yıkmak, tüm insanları aşağılamak gibi amaçları olan ve bu yolda insanları harcayan yaşlı bir kişidir. Birinci Dünya Savaşı sıralarında üniversiteyi bitiren ihtiyar bir Şeyh'in tek oğludur. O yaşa kadar iyi bir eğitim görmüş kötülük yapmaktan kaçınmıştır. Bu genç evliliğinden sonra gizli işler çeviren bir adam haline gelmiştir. Yaşlılık yıllarına doğru ise halktan ve milli değerlerden tiksindir hale gelmiştir. Vatanseverliğe lanet okur ve kendisini vatansever olarak niteleyenleri paylardı. İhtiyar her geçen gün daha da güçlenmiş ve her tabakadan insanı emri altına almıştır. İhtiyarın bu kargaşa ortamında gelişen fikirlerini ve yöntemlerini kitaptan alıntılarla açıklayacağım. " Anlaşmazlıkları çoğalt ve körükle onlar düşmanlıklara dönüşür. Her şey yorum işidir elinden geliyorsa bir tek şey için bin yorum bul ve yadırt; bencillikleri kendini beğenmişlikleri burnu büyükleri besle ve beslet, iyi ve başarılıları kötület ve yedirt, kötüler ve beceriksizleri desteklet övdürt zayıf iktidar ve düzenlere en verimli muhalefet dalkavukluktur. En önemlilerinden biri olarak da; insanoğlu denilen mendebur yaratığın dişe dokunur üç beş buluşundan biriside oltadır. Kırk para etmeyen bir karides parçası enfes bir lüfer getirir. Olta kullan gene olta kullan. " Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde kargaşa oluşturmanın birçok yolu vardır. Kargaşa yaratmanın en kolay yolu ise öğrencileri karşı karşıya getirmektir. Gençlik bu ülkenin can damarıdır ve bir kargaşa çıkartmanın en kestirme yolu ise bu can damarını kesmektir. Bu da üniversite hocalarına el atmakla olacaktır. İhtiyara göre öğrenciyi galeyana getirecek olan hocalardır. Bundan dolayı öğretmenleri maşa olarak kullanabileceğini düşünür fakat Yahudi bilim adamlarının Nazi zulmünden kaçarak ülkeye sığınmaları ihtiyarın planını suya düşürmüştür. İhtiyarın kargaşa uğruna yaptığı bir diğer eylemde Türkçenin yapısını ve dilini bozmaktır.

Bu bozgunu aşırıya kaçırılmış yabancı ve uydurma kelimeler yoluyla yapmaya karar vermiştir. Buğra'ya göre İhtiyar'ın bu duruma gelmesini sağlayan buna izin veren takım aydınlardır. Üzerlerine düşen görevi başarıyla yerine getiremeyen aydınlar bu yozlaşmış karakterin yaptıklarını durduramamış ve ülke sonucunda içinde bulunulan hale gelmiştir. Bu yazıdan hareketle eğer elindeki imkânları ve kişisel donanımını aydın olmak amacıyla kullansaydı İhtiyar bu ülkedeki en önemli aydınlardan biri olurdu diyebiliriz. Biraz da Tarık Buğra'nın bir diğer kitabı olan Küçük Ağa'nın karakterlerinden bahsedecek olursak başkarakter olan Mehmet Reşit Efendi romanın büyük bölümünde yer alır ve olaylar onun etrafında gelişir. Bilgili, imanlı, cesur ve fedakârdır. Bunun yanında genç ilim sahibi bir hocadır. Çok genç olduğu halde herkesin saygısını kazanmış bir kişidir. Ağzından ne çıkarsa çıksın sorgulanmadan kabul görür. Ona göre İslam âlemi zor günler geçirmektedir ve bu zor günlerden de ancak birlik olunarak kurtulabileceklerini düşünür. Müslümanlar arasındaki ayrılığı ortadan kaldırmak için kendini görevli sayar, padişah ve hükümetle birlikte hareket edip bu olayın üstesinden başarıyla gelinebileceğine inanır. Bu sebeple İstanbul'dan, Akşehir'e gelir. Buradaki görevi camilerde vereceği vaazlarla halkı yönlendirmektir. Mehmet Reşit Efendi'nin buradaki tutumu onun vatansever ve yönetici kimliklerini de ortaya koymaktadır. Bu vaazları verme ve halkı yönlendirmesi yaptığı işin doğru olduğuna canı gönülden inandığı içindir. Hocanın halkı yönlendirme gücünün büyüklüğünden çekinen Türk milliyetçileri onun içten içe iyi bir insan olduğunu bilirler. Onu kendi yanlarına çekmek demek, vatanın kurtuluşu için halktan beklenen desteğin sağlanması anlamına gelmektedir. Buradan yola çıkarak her ne kadar çalışma yapsalar da bir sonuç alamamışlardır. İstanbul Hükümeti'nin üzerine düşenleri yapmayı ve Kuvva birliklerinin vatanı kurtarma yolunda yaptıkları çalışmaların artması hocanın fikir yapısının değişmesini sağlar. Küçük Ağa takma adı altında çalışmalara başlayan hocanın birlikler içinde önemli ve güvenilir bir yere gelmesi aynı zamanda onun da bir milliyetçi politika izlemesini sağlamıştır. Mehmet Reşit Efendi karakteri o dönemde yaşamış gerçek bir kişiden izler taşımaktadır. Bu karakter gerçekte Süleyman Özüz adında İstanbul'da bir süre görev yapmış sonra Akşehir'e yerleşmiş ve ölünceye kadar orada kalmış bir kişiden esinlenerek oluşturulmuş bir karakterdir.

Son olarak sizlere Tarık Buğra'nın en önemli eserlerinden biri olan Osmançık'tan biraz bahsedeceğim. Kitabımızın başkarakterleri olan Osman Bey, Ertuğrul Gazi'nin 3 çocuğundan biridir. Osman Bey diğer kardeşlerinde farklı olarak daha hırslı, öfkeli ve sabırsız bir gençtir. Romanda sıkça adı geçen bir diğer isim ise Şeyh Ede Balidir. Osman Bey bir gün Şeyh Ede Bali'nin dergahında kalır ve camdan dışarı baktığı sırada bahçenin arka tarafında bir kız görür ve ona âşık olur. Gördüğü kişi ise Şeyh Ede Bali'nin kızı Malhun Hatun'dur. Aradan zaman geçer ve tüm zorluklara rağmen Osman Bey ile Malhun Hatun evlenmiştir. Bu sırada babası Ertuğrul Gazi de onun Bey olmasını istemektedir. Beyliği kabul eden Osman, Kayı boyunun sınırlarını da genişletmiştir. Marmara Denizi'ne dayanmış olan Kayı Boyu sınırını Karadeniz'e doğru genişletmeye başlamıştır. Bu sırada Malhun Hatun vefat etmiştir. Osman Bey'in ise artık tek amacı Bursa'yı almaktır. Bunun için sürekli Allah' a dua etmiştir. Bir gün bu müjdeli haber kendisine ulaştırılmıştır. Ve bu haberi ona Sungur vermiştir. Bu bekleyiş romanın hem başında hem de sonunda anlatılmıştır.

UMUT

Umudu bir kurtuluş zannedip
En baştan başlar insan
Her umudu bittiğinde kendini mahvedip
Tekrar tekrar düşer insan

Ne umutlu kelimedir umut
Çoğu zaman bırak seni
Gökyüzünde tek bir bulut

Bazense zehirli bir kaftandır
Bazense en tatlı konyak
Çölde bir vahadır
Hayallerle ulaşılabilen Irak mı Irak

Bırakırsa seni küsersin dünyaya
En tesirli afyondur
Zarar veren vücuda

Lâkin herkes eder umut
Kimi olur bahtiyar
Kimi de olur
Kusursuzluktur, herkes edebilmeli umut

Yasin KALAYCI

UZUN HİKÂYE

(Mustafa Kutlu'nun Uzun Hikâye'sini bitirmedik.)

Mızıkanın nağmeleri otel penceresinden sızıp kasabanın dumanı tüten kırmızı kiremitli damllarına doğru yayılmaya başladı. Nereye gider bu ses, kime ulaşır? Babasının ve Feride'nin kalbine ulaşmıştı sanki bu ses. Babası Ali Bey, oğlundan haber bekliyordu. Ne yapmıştı, nasıldı, nerelerdeydi? Feride de hala merak ediyor muydu acaba? Elimdeki mızıkeyi masaya bırakıp daktiloda yazdığım sayfaları çantama koyup kasabaya doğru yol aldım. Kasabanın büyüleyici bir güzelliği vardı ve insanları çok yardımsever ve sıcakkanlıydılar. Kasabaya gelen yabancı birini hemen tanır ve bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sorarlardı. Ali Bey'in oğlunu görenler "Pek de yakışıklı bir delikanlı" deyip yanından geçip gidiyorlardı. Kasabanın ileri gelenlerinden birisi yanıma geldi ve:

- "Buralarda yenisin galiba evlat" dedi.

- Evet, dedim, yeniyim. Rica etsem bana postaneyi tarif eder misiniz?

- Tabi, dedi ve tarif edip gitti. Postaneye vardığımda elimdeki kâğıtlara özlemle bakıp babama öyle gönderdim. Postaneden çıkınca kasabanın meydanında oturdum. Gözüm karşımdaki istasyona dalıp gitmişti. Trenden inenleri seyrederken birden Feride'yi görür gibi oldum. Kendimi rüyada hissedip gözlerimi ovuşturduktan sonra tekrar baktım. Evet, bu Feride idi. Nereden biliyordu burada olduğumu? Hemen koşarak yanına gittim. Beni görünce şaşkınlıktan olduğu yerde donup kaldı. Konuşmuyordu. Dili tutulmuştu sanki kızcağızın. Daha sonra senin burada ne işin var? Sen İstanbul'a gitmedin mi? diye sordu.

- Hayır, dedim. Tren yavaşladığında bir istasyonda indim. Daha fazla uzağa gitmedim, gidemedim. Peki sen niye bu kasabaya geldin? Dedim. Feride:

- Sen bizim kasabadan gidince yüreğimden bir şeyin koptuğunu hissettim. Dayanamadım ve evden kaçtım. Yüreğim bu kasabaya doğru sürükledi beni. Demek ki o kadar yürekte sevmişim seni dedi ve sıkıca birbirlerine sarıldılar. Aralarındaki sorun çözülmüştü artık. Yakında Feride ve Ali Bey'in oğlunun düğünü vardı. İstasyondan ayrılıp otele gittiler. Feride kendi odasına yerleşti. Ben de masamın başına geçip daktiloma sarıldım. Bulgaryalı Ali Bey'e bu haberi de yazmalıyım. Keşke yanımda olup o anlara şahitlik etse diye düşündüm. Bunları düşünürken saatin geç olduğunu bile fark etmemiştim. Yazıyı bitirip, pencere kenarında oturdum. Sabaha doğru oracıkta sızmışım. Sabah ezanı okunduğunda kalktım ve iş aramaya başladım. Adalet sarayında yazıcı olarak işe alındım. Artık bende memur olmuşum. Annemi hatırladım aniden. Babama sürekli " Benim oğlum okuyacak memur olacak" derdi. Olmuşum artık bende bir memurdum. Bu haberi Feride'ye ulaştırdım. O da çok mutlu olmuştu. Birkaç ay çalışıp para biriktirdikten sonra kalacak ev aramaya başladım. İstasyon şefi kasabaya yerleşeli beni sevmişti. Bizim için ileride büyük bir vagonun olduğunu ve orayı temizleyip sıcak, güzel, yaşanılacak bir yer yapılabileceğini söyledi. Eskiden babamın eski bir vagonu temizleyip sıcak, mutlu bir yuva kurduğu gibi. Çok mutluydum. İstasyon şefine teşekkür edip hemen işe koyuldum.

Önce örümcek ağlarını, tozları temizledim. Sonra güzelce boyadım. Ve bahçenin kenarlarını çitle çevirip, çiçek ektim. Bir de masayla sandalyeyi de koyunca karşıma huzur ve sevgi dolu bir yuva çıktı. İki gün sonra Feride'yle evlendim. Feride nerede yaşayacağımızı bilmiyordu. Onu buraya getirdiğimde ise gözlerindeki mutluluk yaşanmaya değerdi. Artık bende sevdiğim kadınla yuvamı kurmuştum. Eskiden annem ve babamın kurduğu yuva gibi. Ertesi sabah babamdan haber geldi. Şu sözlerle başlamıştı yazısına:

- “ Canım oğlum. Sana Feride'yle bir ömür boyu mutluluklar dilerim. Ne kadar mutlu olduğumu sana anlatamam. Bir yuva kurduysan saka kuşunu ve küpe çiçeğini sakın unutma. Onları sana gönderdim. Gözün gibi bak onlara. Gözlerinizden öperim. Hoşça kalın.”

Bu satırları okurken duygulandım. Saka kuşunu duvara astım. Küpe çiçeğini de pencerenin önüne koydum. Günler, aylar geçti. Bir kızım oldu. Her işten döndüğümde benden şeker bekleyen sevgi yumağım. İş yoğunluğundan ise daktiloda yazı yazamıyordum. Hemen aklımdan şu sözler geçti. “ Bu alet yanında oldukça ben yanıdayım demektir. Bu aleti tıkırdatmaya başladığında ben konuşuyorum demektir. Bu alet sustuğunda...” Devam ettiremiyordum sözlerimi. Dilim varmıyordu. Hemen babama nasıl olduğunu, ne zaman beraat edeceğini yazdım. Ama uzun bir süre haber gelmedi. Endişeleniyordum artık derken Musa Çavuştan haber geldi. Kâğıtta babamın vefat ettiği yazıyordu ve zarfın içinde de babamla annemin fotoğrafı vardı. Kendimi tutamadım ve ağlamaya başladım. Feride ve Münire teselli etmeye çalışıyorlardı beni. Münire ya... Annemin adını kızıma koymuştum. Lepiska gibi sarı saçlı kızıma. Artık babam da yoktu. Kızım ve eşimle koca dünyada yapayalnızdım.

Alevna KARAKAYA

KAYBEDİLENLER

Bir gün insan “virgül”ü kaybetti. O zaman zor cümlelerden korkar oldu ve basit ifadeler kullanmaya başladı. Cümleler basitleşince düşünceler de basitleşti.

Sonra “ünlem” işaretini kaybetti. Alçak bir sesle, ses tonunu değiştirmeden konuşmaya başladı. Artık ne bir şeye kızıyor ne de bir şeye seviniyordu. Hiçbir şey ondan en ufak bir heyecan uyandırmıyordu.

Bir süre sonra “soru işareti”ni kaybetti ve soru sormaz oldu. Hiçbir şey onu ilgilendirmiyordu: Ne evren ne dünya ne de kendi apartmanı umurundaydı.

Birkaç yıl sonra “iki nokta” işaretini kaybetti ve davranış nedenlerini başkalarına açıklamaktan vazgeçti.

Ömrünün sonuna doğru elinde sadece “tırnak işareti” kalmıştı. Kendine özgü tek düşüncesi yoktu. Yalnız başkalarının düşüncelerini tekrarlıyordu.

Düşünmeyi de unutunca son “nokta”ya ulaşmıştı...

Alex Kanevsky

YAVUZ BÜLENT BAKİLER İLE RÖPORTAJ

Yazabilmek için neler yapmalıyız?

Sadece çok iyi okumalarını aynı zamanda araştırmalarını ve müspet ilimlere de ilgi duymalarını istiyorum. Bizim yüce kitabımız Kuran-ı Kerim ilk olarak oku emri ile başlıyor. Onun için Peygamberimiz (s.a.v) ilim ile geçirilen zamanı ibadet ile geçirilen zamandan üstün kılıyor. O bakımdan ilme bağlanmadan aydınlığa çıkmamız mümkün değildir.

Bir ülkenin kalkınmasında sosyal bilimler önemli midir ve bu konuda sosyal bilimlerin rolü nedir?

Tüm ilimler gibi sosyal bilimler de çok önemlidir. Sosyal bilimler de bir topluluğun bütün özelliklerini gösterdiği için onlara çok büyük ilgi göstermek gerekir.

Sanatçının dili yaşayan bir dil olmalıdır cümlesinden nasıl bir anlam çıkarmalıyız?

Biz büyük imparatorluklar kuran bir milletiz. Bizim dilimiz öyle birkaç basit kelimedenden ibaret değildir. Bizim şairlerimiz hangi kelimeleri kullanmışlarsa nasıl yazmışlarsa onları ve eserlerini bilmeden onlardan ilham almadan bizim bir şeyler ortaya koymamız mümkün değildir. O bakımdan sanatçı yaşayan bir dildir.

Sanatta yenilik fikrini benimsiyorsunuz ancak yazdıklarınız daha çok geleneksel bunun sebebi nedir?

Ben duyduklarımı ve yaşadıklarımı ortaya koyuyorum. Dünden kuvvet almadan onu dikkate almadan yarınlarımıza bakmamız mümkün değildir. O bakımdan bizim özümüzü, kültür değerlerimizi birinci planda dikkate aldığım doğrudur.

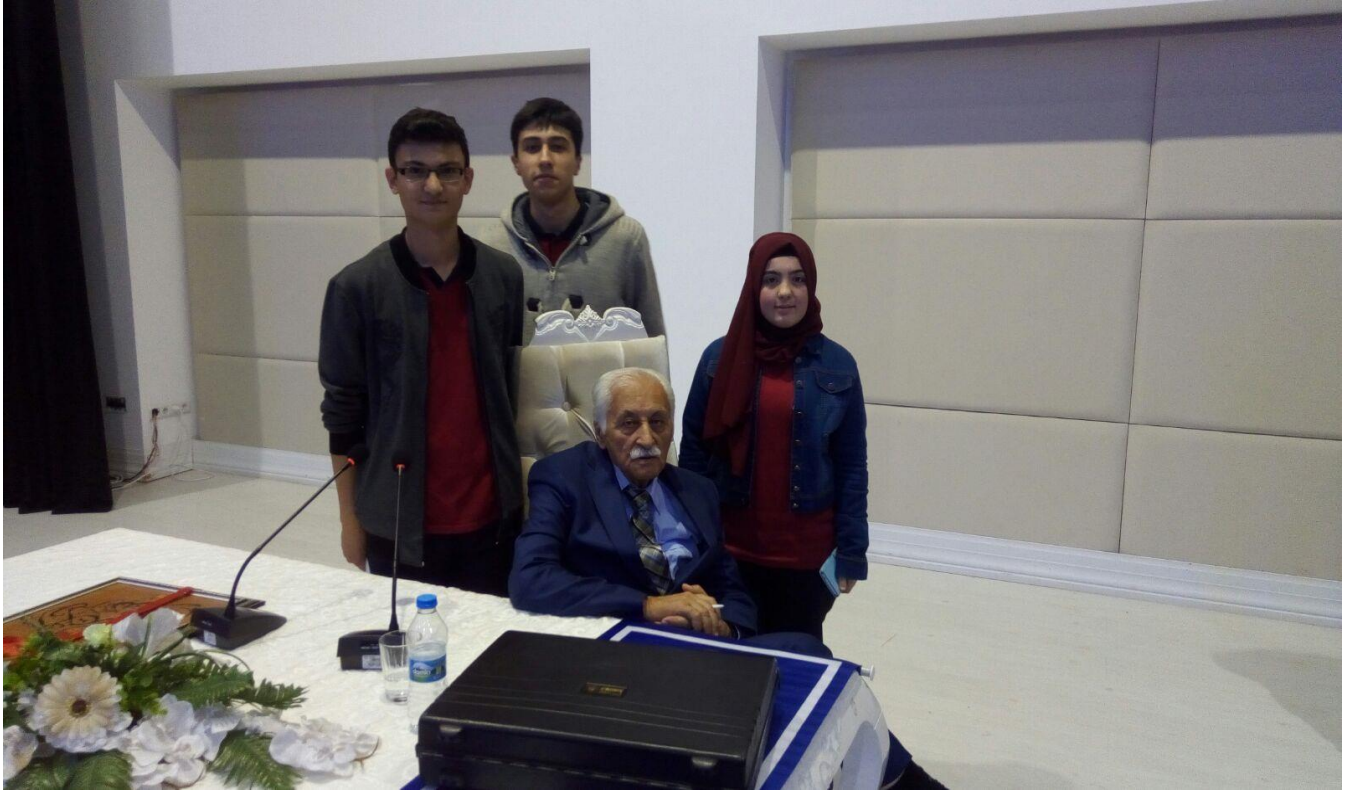
Konuk olduğunuz bir programda beş dakika topluluk karşısında konuşmanın sizin için hayal olduğunu söylemişsiniz. Bu hayalinizi fazlasıyla gerçekleştirdiniz. Bizlere bunun hakkında neler tavsiye edersiniz?

Ben bunun cevabını Namık Kemal'in bir sözünde buldum "Dünyanın her yerinde olduğu gibi bizde de insanlar kelimelerle düşünür, kelimelerle konuşurlar. Hafızasında yeterli miktarda kelime olmayan önce önüne konan kitabı okuyamaz, anlatamaz ve kendisini ortaya koyamaz." Bu yüzden öncelikle kendi dilimizi bilmeliyiz ve bol bol kitap okumalıyız.

Son olarak bizlere söylemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Herkes evinde küçük de olsa bir kütüphane kurmalı. "Kitapsız ve kütüphanesiz bir evin mağara karanlığından hiçbir farkı yoktur."

*Esra DÖNMEZ
Yasin KALAYCI
Furkan SAYDUR*

BEN MEHMET AKİF

Merhaba!

Ben Mehmet Akif, asıl adım Mehmet Ragıf'tır. 1873 yılında Fatih'te doğdum, ömrüm boyunca fetih ruhu ile yaşadım. Annem Emine Şerife Hanım, babam Temiz Tahir Efendi'dir. İlk tahsilime Emir Buhari Mahalle Mektebinde başladım. İlk ve orta öğrenimden sonra Mülkiye mektebine devam ettim.

Tahsil hayatım boyunca yabancı dil derslerine ilgi duydum. Babamdan Arapça dersleri aldım. Bunun dışında Fransızca ve Farsçayı da öğrendim.

Babamın vefatı ve evimizin yanması üzerine mülkiyeyi bırakmak zorunda kaldım. Daha sonra baytar mektebine kaydoldum. Baytar mektebini birincilikle bitirdim.

Yıllar birbirini kovalıyordu. 1893 yılında İsmet Hanım ile evlendim. Bu arada memuriyet hayatım başlamıştır. Öğretmenlik yaparak ve şiir yazarak edebiyat alanındaki çalışmalarım devam ediyordu. Şiirle alakam aslında bu kadarla sınırlı değildir. Şiir benim hayatımdır.

Bana, sizin için şiir neden bu kadar önemlidir diye sorulacak olursa bunu kendi sözcüklerimle tanımlamak isterim.

*Şiir için "gözyaşı" derler,
Onu bilmem, yalnız
Aczimin giryesidir bence bütün asarım!
Ağlarım, ağlatamam!
Hissederim söyleyemem
Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bizarım
Oku, şayet sana bir hisli yürek lazımsa
Oku, zira onu yazdım. İki söz yazdımsa*

1919 yılında İzmir'in işgalinden sonra milli mücadeleyi desteklemek için Anadolu'yu şehir şehir dolaşarak vaazlar verdim. Özellikle Kastamonu Nasrullah Camiinde verdiğim vaazlar halkın direniş azmini arttırmıştır. Ayrıca halka iman, cesaret ve ümit aşılamıştır.

1921 yılında başta kahraman ordumuza ve aziz Türk Milletine İstiklal Marş'ımızı armağan ettim. İstiklal Marş'ımızı kırk sekiz saat gibi kısa bir sürede Taceddin Dergâhında yazdım.

Bana, İstiklal Marşı'nı neden Safahat adlı eserine almadın diye soruyorlar. Ben de şöyle cevap veriyorum: Safahat benim eserlerimin toplandığı bir kitaptır. İstiklal Marşı ise artık benim değildir. Türk Milleti'nin milli marşıdır.

Sözlerimi şu cümlelerle bitirmek istiyorum: "Allah bu millete bir daha İstiklal Marşı yazılmasını nasip etmesin."

Furkan SAYDUR

DİL BİR MİLLETİN ONURUDUR

İnsanlar arasındaki iletişimin yapı taşıdır dil. Dil sayesinde insanlar birbirlerini anlayabilir ve kendilerini ifade edebilir. İnsan, düşüncelerini veya duygularını karşısındakine anlatırken dili kullanır.

Dil, aşğın sevdiğine yazdığı mektup, annenin bebeğine söylediği ninni, ecdadın torunlarına anlattığı kahramanlık destanı, nenelerin çocuklara okuduğu masal, çocukların söylediği tekerleme ve şarkıdır. Ayrıca dil kültürümüzün taşıyıcısıdır. Dil olmazsa kültür canlılığını yitirir. Dil ve kültür geçmiş ile geleceğin aynı noktada buluşmasını sağlar. Adeta geçmiş ile gelecek arasındaki sağlam bir köprüdür. Kültür, devamlılığını ve varlığını dil sayesinde gerçekleştirir. Dolayısıyla dil bir milletin ruhunu oluşturur. Ruhu olmayan bir toplumun cesetten farkı yoktur.

Kültürün gelecek zamanlara aktarılması için dilin yabancı dillerin etkisinden korunması gerekir. Dilimizde bazı kelimelerin yerini yabancı kelimeler alarak veya eski kelimelerin günümüzde kullanılmaması dilde yozlaşmaya neden olur. Dilimizi yok etmemek bizim elimizdedir. Yabancı kelimelere özenmek ve günlük hayatta kendi öz Türkçemiz yerine bu kelimeleri kullanmak dilimizin yitirilmesine ve kaybolmasına neden olur. Atatürk “Ülkesinin yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır” demiştir.

Güzel alfabemiz varken; “ ‘ı’ yerine ‘y’, ‘ç’ yerine ‘ch’, ‘ş’ yerine ‘sh’, ‘k’ yerine ‘c’ ” kullanmanın bir anlamı yok. Görüyorum da dükkanlarda, marketlerde, alışveriş merkezlerinde, mağazalarda güzel Türkçe kelimelerimizin arasına İngilizce harfler sıkıştırılıyor. Ne gereği var Türkçemizi çirkinleştirmeye? Yabancı bir kelime, Türkçe imla ile ve Türkçe ses uyumlarına uymuş şekilleriyle yazılmalı, söylenmeli, okunmalıdır ve yabancı imla kullanılmamalıdır.

Türkçemiz türeyebilen, türedikçe zenginleşen, her yeni konuya ayak uyduran, kurallara dayanan bir dildir. Dil doğal seyrine bırakıldığında ve yabancı etkilerin uzağında tutulduğunda kuşaklar arasında daha rahat bir anlaşma sağlanacaktır. Örneğin; Yunus Emre 13. yüzyılda arı bir Türkçe ile haykırmıştır ve sesi günümüze kadar ulaşmıştır.

“Söz ola kese savaşı

Söz ola yitire başı

Söz ola ağulu aşı

Yağ ile bal ede bir söz.”

Kaşgarlı Mahmut, Divan-ı Lügat-it Türk adlı eseriyle Türkçemize sahip çıkan ilk dil bilimcilerimizdendir. Eseriyle Türk halkının geleneklerini, göreneklerini günümüze kadar taşınmasına vesile olmuştur. Ali Şir Nevai de bu bayrağı indirmemiştir. Türkçenin Farsçadan üstün olduğunu her defasında vurgulamıştır. Aşık Paşa Garipname adlı eserini öz Türkçe ile yazmıştır.

14. ve 15. yüzyıllarda şairlerimizin Arapça ve Farsça kelimelerin işgaline uğradığını düşünen şairler, Türk-i Basit (Basit Türkçe) adını verdikleri bir akım başlatırlar. Bu akım da dil, sade bir şekilde kullanılmaya çalışılmış, Farsça ve Arapça kelime kullanımının azaltılması amaçlanmıştır.

Karamanoğlu Mehmet Bey'i de unutmamak gerekir. "Bundan gerü divanda, dergahta, bergahta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmaya" diye buyurmuştur. Ömer Seyfettin ve arkadaşları Yeni Lisan Makalesi'nde Türkçenin, yabancı dillerden arındırılmasını vurgularlar.

Yahya Kemal Beyatlı 'Türkçe, ağızda anamın ak sütü gibidir' demiştir.

Atatürk'ün Türk Dil Kurumunu kurması ve şu sözü Türk diline verdiği önemi kanıtlamaktadır.

"Milli his ile dil arasındaki bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması milli hissin inkişafında başlıca müessirdir. Türk dili dillerin en zenginlerindedir; yeter ki bu dil şuurla işlensin."

Yirmi altı yaşında dünyanın en genç profesörü ünvanını alan Oktay Sinanoğlu, kimya mühendisidir. Genç yaşta bilimde gösterdiği başarıyla milyonlarca gencin bilime heveslenmesine vesile olmuştur. Oktay Sinanoğlu "Dil bir milletin onurudur ancak onurunu koruyabilen milletler ciddiye alınır." diyerek milletlerin dillerine sahip çıkması gerektiğini vurgulamıştır.

Bu zamana kadar birçok devlet adamı, düşünür, edebiyatçı dil konusuna değinmiş ve onun önemini vurgulamıştır. Dil bizim onurumuzdur. Onurumuzu koruduğumuz sürece millet olma bilincine sahip oluruz.

Merve TOPRAKÇIOĞLU

DİLİMİZ BEKAMIZDIR

Mehmet UYSAL
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni
Prof. Dr. Saime İnal Savi SBL

“Türkçem, ata yadigârı güzel dilim / Gönüllerde ferahlık, gözümde ferim.
 Türkçem! Şarkım, şiirim, bütün eserim/ Seninle yazılsın, okunsun isterim.
 Türkçem! Asırlarca seninle kaç kere / Fetihler yaptım, göğsümü gere gere.
 Türkçem! Senin konuşulduğun her yere / Her yere ben hâlâ vatan derim.”

(Mehmet UYSAL)

Dil insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en doğal ve en gelişmiş iletişim aracıdır. Milleti oluşturan bireylerin bir arada yaşamasını sağlayan temel olgular dil birliği, din birliği ve tarih birliğidir. Bu üçlü sacayağı devletin ayakta kalmasını sağlayan en önemli yapı taşlarıdır.

Dil sadece aynı devirde yaşayan bireyler arasında değil kuşaklar arasında da bağlantıyı kuran en önemli unsurdur. Kuşaklar arasında bütünlüğü sağlamak ve bir millet olma şuurunu vermek için dilin yabancı dillerin etkisinden korunması gerekmektedir. Dünyadaki en köklü ve en yaygın dillerden biri olan Türkçemiz birçok badireler atlatarak bizi bir millet olma şuruyla Orta Asya'dan bugüne taşımıştır. Fakat dilimizin önceki devirlerde karşı karşıya kaldığı tehditler bugün de devam etmektedir.

Dil toplumsal bir kurumdur. Dil birliğinin sağlanması toplum düzeninin sağlanmasında önemli bir yer tutar. Milattan önce 551- 479 yılları arasında yaşamış olan ünlü Çinli filozof Konfüçyüs'ün dil hakkındaki görüşü dilin toplum hayatında ne denli önemli olduğunu vurgulamaktadır:“... Bir ülkenin yönetimini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç kuşkusuz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, sözcükler düşünceyi iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, görevler ve hizmetler gereği gibi yapılamaz. Görev ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kural ve kültür bozulur. Âdet, kural ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar önemli değildir “ KONFÜÇYÜS.

19. Yüzyıl ediplerinden Ziya Paşa “Şiir ve İnşa” adlı makalesinde, Osmanlı Devleti döneminde dildeki kopukluğun hukuk düzeninde ortaya çıkardığı sorunlara değinir ve şu örneği verir: “Mahkemedeki tutanaklar anlaşılır bir dil ile yazılmadığından bazen üç ay hapis yatması gereken bir biçarenin on sene küreğe mahkûm edildiği, buna karşın on sene küreğe gidecek bir caninin ise üç aylık bir ceza ile kurtulduğu görülür. Sanıkların ifadelerinin yazıldığı tutanaklar da halkın anladığı bir dilden yazılmadığından, sanık sorgu hâkimi tarafından

yazılan ve anlamını bilmediği tutanağı imzalar ya da parmağını basar. Böylece bu durum bazen bir biçarenin suçsuz yere idamına bile sebep olur. Bu haksız hükümler de halkın devlet adaletine olan güvenini sarsar”(Hengirmen,1997:30).

Dil, o kadar büyük bir öneme sahiptir ki tarihte dillerini kaybeden milletler milli benliklerini de kaybetmişler ve başka ulusların kültürel işgaline maruz kalmışlardır. Dolayısıyla bir devleti silahla, topla-tüfekte değil kültürel anlamda işgal etmek, onların işgal eden millet gibi düşüncelerini, yaşamalarını sağlamak tarih sahnesinden silmede etkili bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle İngiliz ve Fransızlar sömürge devletlerinin dillerini ve misyonerlik faaliyetleriyle dinlerini ellerinden almıştır. Günümüzde bağımsızlığını kazanmış olan birçok sömürge ülkesinin resmi dili hâlâ İngilizce ve Fransızcadır. Nijerya, Güney Afrika, Sudan, Kenya, Zambiya, Liberya, Togo, Hindistan, Pakistan gibi birçok ülke bağımsızlıklarını kazansalar da resmi dil olarak İngilizceyi kullanmak zorunda kalmıştır. (*İngilizcenin Resmi Dil Olduğu Ülkeler (t.y.)*, <http://www.hemeningilizce.com>).

Bu ülkelerden Kenya, Güney Afrika, Zambiya gibi birçok güney Afrika ülkesi ana dillerini kaybettikleri gibi dinlerini de kaybetmiş resmi din olarak Hıristiyanlığı kabul etmişlerdir. Kısaca dillerini kaybetmelerinin ardından kültürel anlamda bir aşınmaya uğramışlar ve dinlerini de yitirmişlerdir. Bu ülkeler resmiyette bağımsız gibi görünseler de kültürel anlamda işgal altındadırlar.

2001-2002 yıllarında İstanbul Küçükalyı Kara Kuvvetleri Lisan Okulunda yabancı subaylara Türkçe dersi verdiğim dönemde İstanbul’un tarihi ve turistik yerlerine düzenlenen bir gezide bir Kırgız Yarbay’ın Sultan Ahmet Camii’nde diz çöküp dua ettikten sonra yaşlı gözlerle “ Hocam, bizden çok şey almışlar.” demesi, SSCB egemenliği altında yaşadıkları dönemde dil ile beraber neleri de kaybettiklerinin en canlı örneğidir. Yine aynı sınıfta bulunan bir Pakistanlı Albay’ın kendi ana dili olan “ Urduca” yı bilmeyip İngilizce konuşması ve yine bir Türkmen Binbaşı’nın “Türkmence” yerine “Ruşça” konuşması işgal altına giren milletlerin hangi durumlara maruz kaldıklarının bir göstergesidir.

Dil sadece aynı devirde yaşayan insanları değil nesilleri de birbirine bağlar ve bir anlamda kültür taşıyıcılık görevini üstlenir. Kültürel birikimin gelecek kuşaklara, doğru olarak aktarılması için dildeki yozlaşmanın mutlaka önlenmesi gerekmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde özellikle aydın kesimin kültür ve edebiyat dili olarak Arapça, Farsça ve Türkçeden oluşan melez bir dil kullandığı görülür. Osmanlı aydınları bu üçüzlü dili kullanırken halk arasında kullanılan Türkçe doğal seyrinde gelişimine devam etmektedir. Bundan dolayı aydın ile halk arasında hatta Osmanlı aydını ile gelecek kuşaklar arasında kopukluklar meydana gelmiştir.

Osmanlı'nın son döneminde yetişen bazı şair ve yazarlar Cumhuriyet Dönemine gelindiğinde önceden yazdıkları eserleri sadeleştirmek zorunda kalmıştır. Yeni kuşak özellikle de Cumhuriyet kuşağı Osmanlı Dönemindeki aydınların birikimlerinden doğrudan yararlanma şansından mahrum kalmıştır. Latin alfabesine aktarılan eserlerin asıllarını anlamakta büyük güçlük çekmiş, günümüz Türkçesine çevrildiğinde ise o kıymetli eserlerdeki incelikleri tam anlamıyla özümseyememiştir.

Fakat halkın arasından yetişen ve duru bir Türkçe ile eserlerini oluşturan şairlerin eserleri günümüzde de hiçbir çeviri ve açıklamaya gerek kalmadan hâlâ sevilerek okunmaktadır. Bu şairlerin başında Yunus Emre gelmektedir. 13. yüzyılda ortaya koyduğu eserlerdeki duru Türkçesi hâlâ canlılığını korumaktadır. Yunus Emre'ye ait şu dördlük günümüzde de rahat bir şekilde okunup anlaşılmaktadır:

“ Mal sahibi, mülk sahibi
Hani bunun ilk sahibi
Mal da yalan, mülk de yalan
Var biraz da sen oyalan “

Ancak Yunus Emre'nin Türkçesi, günümüzde her kelimeyi yanlış kullanmaya alışmışların bilerek veya bilmeyerek söyledikleri gibi öz Türkçe değildir. Bu dil, ortak İslâm medeniyeti içinde öteden beri gelişmeye başlamış, yine ortak medeniyet dillerinden Türkçeleştirilmiş kelimelerle zengin bir İslâmî Türk dilidir. Türk milleti, bilhassa Anadolu ve Balkanlar Türkiye'sinde bu yabancı menşe'li kelimeleri, Yunus Emre asrından bu yana, büyük bir temsil kudretiyle Türkçeleştirmiş, bunların pek çoğunu kendi dilinin sesine ve estetiğine uygun Türkçe sözler haline getirmiştir” (Banarlı,1999:82).

Nasıl ki bir akarsu geçtiği topraklardan hem mineraller toplar hem de etrafındaki yerleri yeşertirse üç kıtada egemenlik kurmuş bir İmparatorluğun dili olan Türkçe de başka dillerden kelimeler almış, kelimeler vermiştir. Fakat alınan bu kelimeler Yunus'ta olduğu gibi Türk halkı tarafından Türkçenin dil yapısına uygun hale getirilmiştir. Halk “ çâr-şembih”i “çarşamba”, “penc-şembih” i “perşembe”, “rahatü'l hulkum”u “lokum”, “ayine” yi “ayna” yapmıştır. Eritilen demirin imbikten geçtikten sonra girdiği kalıbın şeklini alması gibi bu kelimeler de Türkçenin imbiğinden geçmiş, yeni bir şekle bürünmüş, Türkçeleşmiştir.

Köklü bir dil olan Türkçemiz başka dillere de birçok kelime vermiştir. “Bugün Çince 300, Farsçada yaklaşık 3.000, Urduçada 227, Arapçada yaklaşık 2.000, Rusçada yaklaşık 2.500 olmak üzere çok sayıda Türkçe kelime başka dillerde kullanılmaktadır”(Mermer,2009:1). Görülüyor ki dünyada saf bir dil yoktur. Diller arasında kelimeler alınır, kelimeler verilir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta dilimize yabancı dilden kelime alınırken bu kelimenin Türkçe karşılığının bulunması veya Türkçeleştirilmesidir.

Tarihte Selçuklu ve Osmanlı Devleti zamanında Arapça ve Farsçadan gelen tehditlerin yerini bugün Latin dilleri almıştır. Özellikle teknoloji ile birlikte dilimize Latin dillerinden çok sayıda kelime girmektedir. Dilimizi bu dillerin etkisinden korumak için öncelikle yabancı bir kelime dile yerleşmeden önce adeta bir dil gümrüğü uygulayarak sözcüğün zamanında Türkçe karşılığının bulunması ve bu sözcüğün tüm alanlarda yaygın bir şekilde kullanılarak halkın diline doğal yerleşiminin sağlanması gerekmektedir. Nasıl ki geçmişte teknoloji ile ortaya çıkan “computer” sözcüğüne karşılık “bilgisayar” ve “refrigerator” sözcüğüne karşılık “buzdolabı” sözcüğü zamanında bulunarak yaygınlaşması sağlanmışsa aynı yöntem diğer yabancı kökenli sözcükler içinde uygulanmalıdır. Türkçemiz çok zengin ve işlek bir dildir; yeni varlık, durum ve kavramları karşılayabilecek yeteneğe sahiptir. Önemli olan yabancı sözcükler dilimize girmeden zamanında Türkçe karşılığının bulunmasıdır. Yabancı bir sözcük halkın diline yerleştikten sonra ne kadar Türkçe karşılığı bulunursa bulunsun bu yeni kelimenin yaygın bir şekilde dile yerleşmesi mümkün olmayacaktır.

Dilin bu özelliklerini gören birçok Türkçe sevdalısı bilge ve devlet adamı dilimizi yabancı dillerin etkisinden korumak ve günümüze ulaştırmak için emek harcamıştır. Büyük dil bilgini Kaşgarlı Mahmud, dilimizin Arapçanın tehdidi altında olduğunu görmüş Türkçemizin güzelliğini göstermek ve Türkçeyi Arapçanın etkisinden korumak için yaklaşık otuz yıl Türk boylarının arasında dolaşarak eşsiz bir hazine olan “Dîvânu Lüğâti't Türk” adlı eseri kaleme almıştır.

Yine Türk dünyasının bir başka bilgisi Ali Şir Nevai, yazar ve şairlerin edebiyat dili olarak Farsçaya yöneldiği bir dönemde büyük bir Türkçe savunuculuğu yaparak “Muhakemetül Lügateyn” i yazmıştır. “Nevâî'nin kullandığı dil İslam medeniyetinin ortak dilidir. Arapça ve Farsçaya da çok iyi derecede hâkim olan Nevâî, bu dillerdedeki edebî söyleyişleri Türkçeye uyarlayarak dilin zenginleşmesine katkıda bulunuyordu.(...) Ondaki Türkçe sevgisi milli şuuru eserlerinde görmek mümkündür. Edebiyatın temelini dil oluşturur. Nevâî, Orta Asya Türk Edebiyatına kullandığı dil ve edebi eserleriyle millilik vasfı kazandırmıştır”(Türk Dünyasının Bilgesi Ali Şir Nevai (t.y.), <http://turkoloji.cu.edu.tr>).

Yine günümüzden sekiz buçuk asır önce yaşamış olan Karamanoğlu Mehmet Bey Türkçenin yabancı diller karşısında düştüğü durumu görmüş 1277 yılında yayımladığı fermanında “ Bugünden sonra divanda, dergâhta, barigâhta, mecliste, meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır.” emrini vermiştir.

Günümüzde de “ Yazılı ve görsel basında, sosyal iletişim araçlarında, dükkan ve yerli ürün isimlerinde, sözlü ve yazılı eserlerde Türkçeden başka dil kullanılamaz.” şeklinde bir kanun çıkarmak adeta zorunlu hale gelmiştir. Özellikle sosyal ve görsel iletişim araçları genç neslin dilini çok olumsuz etkilemektedir. Yabancı kelimelerin yanında argo sözlerle yüklü yeni bir dilin ortaya çıktığı gözlerden kaçmamaktadır. TRT, devlet televizyonu olması dolayısıyla dil konusunda bilinçli davranmaktadır. Fakat aynı hassasiyet diğer televizyon kanallarında görülmemektedir. İzlenme oranlarının artması uğruna Türkçemizin yozlaşmasına göz yumulmaktadır. Bu iletişim araçlarında kullanılan kelime ve ifadeler kısa sürede gençlerin diline yerleşmektedir. Örneğin son dönemde “yükselmek” , “yürümek”, “atar” gibi birçok

sözcüğe gençler tarafından bizim ortak dilimizde olmayan dolayısıyla argo denilebilecek farklı anlamlar yüklenmekte ve bu sözcükler iletişim araçları vasıtasıyla kısa sürede yaygınlaşmaktadır. Yine birbiriyle vedalaşan gençler bir özentili ile birbirine “ Çüz!” , “ Bay!” gibi yabancı ifadeleri bir çağdaşlık göstergesi gibi kullanmakta iken asırlarca severek kullandığımız “Allaha ismarladık!” gibi geleneksel ifadeler artık unutulmaya yüz tutmaktadır.

Yine ülkemizdeki garipliklerden biri de yabancı sözcüklerin bulunduğu ürünlere özellikle de giyim eşyalarına daha çok rağbet gösterilmesidir. Gençlerimizin büyük bir kısmı anlamını dahi bilmediği yabancı sözcüklerin bulunduğu giyim eşyalarını çok severek almakta fakat üzerinde Türkçe yazılı - çok az sayıda bulunmaktadır- bir giyim eşyasına yönelmemektedir. Bu yabancı sözcük merakı dükkân isimlerinde de boy göstermektedir. Bazı caddelere girdiğimizde kendimizi yabancı bir şehirde hissetmemiz kaçınılmaz olmaktadır.

Prof. Dr. İsa ÖZKAN, yaptığı bir çalışmada dildeki bu yozlaştırmanın bilinçli olarak yapıldığına dair şu ilginç tespitte bulunmuştur:“ Özellikle uluslararası ekonomik ve siyasi sistemin kültürel çıtasını da kurmayı hedefleyen uluslararası güçler, küreselleşme sürecinde İngilizce gibi belli dilleri ön plana çıkararak dil-kültür ilişkisi bakımından milli şuuru sahibi gençler yerine kozmopolit, gelenek ve inançlardan uzaklaşmış yeni kültür kölesi nesiller yetiştirmeyi amaçlamaktadır”
(<http://www.isaozkan.com/dosyalar/bagimsizliklarinin-15-yilinda.pdf>).

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK Cumhuriyetin daha ilk yıllarında dilin millet olma şuuru ve bağımsızlık üzerindeki bu etkisini görmüş, “Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti dilini de yabancı dillerin boyunduruğundan kurtarmalıdır” sözüyle dil alanında da millet olarak bağımsızlık kazanılması gerektiğini vurgulamıştır. Başta Türk Dil Kurumunun kurulması olmak üzere dil konusunda birçok önemli adımlar atmıştır.

Sonuç olarak milli şuurumuzun perçinlenmesi, kültürümüzün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, Türkçemizin güzel ve kurallarına uygun konuşulması, yabancı etkilerden korunarak zenginleştirilmesi için “2017 Türk Dili Yılı”nın bir milat kabul edilerek milletçe bir dil seferberliğine başlanması gerekmektedir. Burada en büyük görev eğitim kurumlarında gibi görünse de herkesin taşın altına elini sokması gerekmektedir. Görsel iletişim araçlarında Türkçemizin güzelliği ile ilgili kamu spotlarının oluşturulması, 1-5-9. sınıf öğrencilerine her yıl ücretsiz ders kitaplarıyla birlikte “ TDK Yabancı Sözlere Karşılıklar Kılavuzu”nun dağıtılması, “Dil Bayramı”nın sadece kâğıt üzerinde kalmadan tüm kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının desteği ile ülke genelinde en az bir haftaya yayılan etkinliklerle coşkulu bir şekilde kutlanması ve özellikle gençlerin bu etkinliklere katılımının sağlanması gibi birçok çalışma bu konuda faydalı olacaktır.

Bizim gidecek başka bir vatanımız, konuşacak başka bir dilimiz, inanacak başka bir dinimiz yoktur. Dil toplumsal örgüdeki ilk ilmdir. İlk ilmi çözülsün tüm toplum çözülsün. Bundan ötürüdür ki dil meselesi bir beka meselesidir.

Kanayan yaramız Kudüs'e,

Hız. Adem'den Hız.Muhammed'e nice peygamberlerin ayak bastığı şehir. Üç büyük dinin kutsal saydığı, onlarca saldırı ve işgaller yaşamış olmasına rağmen "dostluk şehri" diye anılan topraklar. Arzın arşa açılan kapısı. Müslümanların ilk kiblesi, ilk sancağı olan mukaddes mekan. Miracın ilk tanığı kutsal yer. Kutsal kelimesi hiçbir yere böyle güzel yakışmamıştı Ey Kudüs.

Sen hüzün, sen yetim, sen sahipsiz... Benim yazdıklarım ise acımızın kanayan yaraları gibi çaresiz. Sen, peygamber emaneti Selahaddin Eyyubi'nin selametisin Ey Kudüs. Yıllardır zulüm var topraklarında yıllardır boyun eğiyoruz buna. Bizler esir olmuşuz medeniyet dediğimiz boşluğa, çıkamamışız sosyal medyanın dar alanlarından. Seni esir sanıyorlar İslam'ın Kubbesi. Asıl bizler kör, sağır, dilsiz... İnsan tarihini bilmeden nasıl yürür? Nasıl yaşar böyle bilinçsizce? Sevdiklerine gözü gibi bakan bizler emanetimize nasıl kapatmışız gözlerimizi de daha nasıl bir tarih, medeniyet olduğunu bilememişiz. Yeni yeni ismini duyar olmuşuz. Sana yıllardır kapatılan kulaklar şimdilerde adını zikrediyor. Bizden önceki dedelerimiz senin için can verirken, biz sosyal medyadan yaptığımız paylaşımlardan ileri gidemedik ne acı... Mescid-i Aksa'nın gölgesindeki şehir. Yıllardır kanayan yarana bir de biz yaralar açmışız. Seni tutsak sanıyorlar, biz ki yıllardır kafalarımızı gömdüğümüz telefonlara tutsağız. Sana işgalleri yapanlara zalim diyorlar. Onlar kadar biz de zalim olmuşuz bilmiyorlar. Hız. Ali'nin bir sözü çınlıyor kulaklarımda; "Zulmün iki unsuru vardır. Zalim ve mazlum. Zalim zulmettiği için, mazlum da zulme rıza gösterdiği için zalimdir". Sen kanadı kırık bir kuş misali, bizler ise kanada taş atacak kadar zalim. Ey hüznün kapısı Kudüs! Miracın, namazın sırrını taşıyan şehir. Ayetlerin şahidi topraklar. Şimdi hangi yerlerin boyunduruğu altındasın? Hangi şehir gibi mahsun bir yanın? Hangi şehir gibi kederli? Ne çok ihanete uğradın böyle. Mertçe alınıp küstahça satıldın. Sen de, Peygamber ümmeti de bu ihanetlerin acılarını çekiyoruz bir bir. Kirli eller sahiplenmesin seni ey yar. Seni fetheden Peygamber'in yüreğini taşımadıkça senin ruhuna ulaşamayacak, bedenlerimiz seni fetheden komutanın cesaretini kuşanmadıkça kalpler, ümmet olamayacağız. Ümmet olamadan dağılacak, öz yurtlarımızı kaybetmeye mahkum kalacağız. Bu millete yiğitler lazım. Kalbini iman şuuruyla mühürlemiş ecdatlar lazım. Yüreği delikanlı evlatlar lazım. "Kudüs işgal altındayken ben nasıl gülebirim. "diyen o büyük komutan Selahaddin Eyyubi'nin metaneti lazım. Ey Kudüs! Sana Ömerler, Aliler, Abdülmecidler, Selahaddin Eyyubiler lazım. Bizleri birbirimize kırdırıp zafer naraları atmak isteyen zalimlere fırsat vermeden dosta düşmanlık etmeden, bir millet şuuruyla, birbirimize sahip olursak; bizler senin için "Dostlarıyla uğraşanlar düşmanlarıyla savaşamaz." diyen Selahaddinler olacağız ey hicranım.

Selam olsun sana ey miracım. Selam olsun. Biz ümmet olabildikçe bitecek bu hasret. Yine İslamla huzur bulacak, iman güneşi ile selametin daim olacaktır. Ezanlar okunacak namazlar kılınacaktır. Zulmün bitecek topraklarında müslümanların zaferi yankılanacaktır. Ne çok ihanetle kaybettik seni. İslamın kızları yeni yiğitler büyütecek, bu zulme dur diyeceklerdir. Elbet gelecektir kurtuluş. Sen esirsen tüm müslümanlar da esir. Elbet kurtulacağız zincirlerimizden. Elbet bir gün dikenli teller kırılacak bir bir.

Ey İslam'ın Kalesi! Sabrın sonu selamettir.

Neslihan TİMZHAN

Mehmet Akif Ersoy'un Nasrullah Vaazından Alınmıştır.

Ey cemaat-i Müslimin! Milletler topla, tüfekle, zırlı ordularla, tayarelerle yıkılmıyor ve yıkılmaz. Milletler, ancak aralarındaki rabitalar çözülerek herkes kendi başının derdine, kendi havasına, kendi menfaatini temin etmek sevdasına düştüğü zaman yıkılır. Atalarımızın "kale içinden alınır" sözü kadar büyük söz söylenmemiştir. Evet, dünyada bu kadar sağlam, bu kadar "şaşmaz" bir düstur yoktur. İslâm tarihini şöyle bir gözümüzden geçirecek olursak cenupta, şarkta, şimalde, garpta yetişen ne kadar, Müslüman hükümetleri varsa hepsinin tefrika yüzünden, aralarında hadis olan (meydana gelen) fitneler, fesadlar, nifaklar, şikaklar yüzünden istiklâllerine veda ettiklerini, başka milletlerin esareti altına girdiklerini görürüz.

Ey cemaat-i Müslimin! Hepiniz bilirsiniz ki buhranlar içinde çırpınıp duran bu Din-i Mübin, bu mübarek yurt bizlere vediatullahtır (Allah vergisidir). Kahraman ecdadımız bu suphanî vediaı siyanet uğrunda canlarını feda etmişler, kanlarını seller gibi akıtmışlar, muharebe meydanlarında şehit düşmüşler; Rayet-i İslâm'ı yerlere düşürmemişler. Mübarek naaşlarını çiğnetmişler; yurdun harim-i pakine yabancı ayak bastırmamışlar. Babadan evlâda, asırdan asıra intikal ede ede bize kadar gelen bu emanet-i kübraya hıyanet kadar zillet tasavvur olunabilir mi? Yoksa bizler o muazzam ecdadın ahfadı değil miyiz? Ağyar eline geçen Müslüman yurtlarının hali bizim için en müessir bir levha-i ibrettir. Endülüs diyarını gözünüzün önüne getirin. Cihanın bu en mamur, en medenî, en mütefennin iklimi vaktiyle sinesinde on milyon Müslüman barındırırken bugün baştanbaşa dolaşsanız, tek dindaşımıza rast gelemesiniz. Allah'ın vahdaniyetini garbın afakına yetiştiren o binlerce minarenin yerlerindeki çan kulelerinden bugün teslis velveleleri aksediyor. Şevketin, medeniyetin, irfanın, ümrânın müntehasına varmışken birbirlerine düşerek vatanlarını üç buçuk İspanyol'a karşı müdafaadan âciz kalan bu zavallı dindaşlarımızdan olsun ibret alalım da İslâm'ın son mültecası(sığınağı) olan bu güzel toprakları düşman istilâsı altında bırakmayalım. Yeisi, meskeneti, ihtirası, tefrikayı büsbütün atalım, azme, mücahedeye, vahdete sarılalım. Cenab-ı Kibriya, Hak yolunda mücahede için meydana atılan azim ve iman sahipleriyle beraberdir.

Ya İlâhi bize tevfikini gönder!
Doğru yol hangisidir, millete göster!
Ruh-i İslâm'ı şedaid sıkıyor, öldürecek.
Zulmü tedib ise maksud-i mehibin gerçek,
Nare yansın mı beraber bu kadar mazlumin?
Bîgünahız çoğumuz, yakma ilâhi!
Boğuyor âlem-i İslâmı bir azgın fitne;
Kıt'alar kaynayarak gitti o girdap içine.
Mahvolan aileler bir sürü masumundur;
Kalan âvârelerin hali de malûmundur.
Nasıl olmaz ki tezelzül veriyor arşa enin?
Dinsin artık bu hazin velvele ya Rab!
Müslüman yurdunu her yerde felâket vurdu;
Bir bu toprak kalıyor dinimizin son yurdu.
O da çiğnendi mi, çiğnendi demek Şer'-i Mübin.
Hakisar eyleme ya Rab onu olsun!

Âmin!

